

Bölüm 6: Aritmetik ve Mantıksal İşlemler

Mikroişlemciler

Bayrak yazmacı

CF · ZF · SF · OF · PF · AF

Komut grupları

ADD · SUB · CMP

AND · OR · XOR · TEST

MUL · IMUL · DIV · IDIV

INC · DEC · NOT · NEG

Dizi toplama

BCD: AAA · AAS

Sıcaklık dönüşümü

Öğrenme Çıktıları

Bayraklar

Bir işlemin sonucuna göre CF, ZF, SF, OF, PF ve AF bayraklarının değerini hesaplamak; CF ile OF farkını açıklamak.

Komutlar

Toplama, çıkarma, karşılaştırma, mantıksal, çarpma, bölme ve tek işlenenli komutları doğru işlenenlerle kullanmak.

Çarpma / bölme

MUL, IMUL, DIV, IDIV'in örtük yazmaçlarını (AL, AX, DX:AX) ve bölme hatasını bilmek.

Uygulama

Dizi toplama, BCD düzeltme ve sıcaklık dönüşümü programlarını adım adım izlemek.

Aritmetik ve Mantık Komutları

- Aritmetik ve mantık komutlarının sonuçları, işlemcinin **durum bayraklarını** etkiler.
- Bayraklar, 16 bitlik **FLAGS** yazmacında tutulur; her bit 0 ya da 1 olan bir bayraktır.
- 8086'da bu 16 bitin 9'u kullanılır: 6 **durum** bayrağı (sonucu anlatır) ve 3 **kontrol** bayrağı (işlemcinin davranışını yönetir).
- Koşullu atlamalar (**JZ** , **JC** , **JO** ...) bu bayraklara bakarak karar verir.

Kesik çizgili bitler 8086'da kullanılmaz.

Bayraklar Tablosu

Bit	Bayrak	Tür	1 olur, eğer...
0	CF · Carry	durum	işaretsiz taşma: toplamada elde, çıkarmada ödünç oluştu
2	PF · Parity	durum	sonucun düşük baytında çift sayıda 1 biti var
4	AF · Auxiliary	durum	bit 3'ten bit 4'e elde/ödünç oluştu (BCD için)
6	ZF · Zero	durum	sonuç sıfır
7	SF · Sign	durum	sonucun en anlamlı biti (MSB) 1
8	TF · Trap	kontrol	her komuttan sonra INT 1 (tek adım hata ayıklama)
9	IF · Interrupt	kontrol	INTR kesmeleri kabul edilir (STI / CLI)
10	DF · Direction	kontrol	dizgi komutları geriye doğru (STD / CLD)
11	OF · Overflow	durum	işaretleli taşma: sonuç işaretleli aralığa sığmadı

CF ve ZF

Elde bayrağı · CF (Carry)

- **İşaretsiz** bir taşma olduğunda 1 olur.
- Ör. bayt toplama $255 + 1 = 256$: sonuç 0... 255 aralığında değil $\rightarrow AL = 00h$, **CF = 1**.
- Çıkarmada **ödünç** alınınca da 1 olur: $7 - 9 \rightarrow CF = 1$.
- Tasma yoksa 0.
- `STC`, `CLC`, `CMC` ile doğrudan değiştirilebilir.

Sıfır bayrağı · ZF (Zero)

- Sonuç **sıfır** ise 1 olur.
- Sıfır olmayan sonuçta 0.
- Ör. `SUB AL, AL` $\rightarrow ZF = 1$.
- `CMP AX, BX` sonrası $ZF = 1$ ise $AX = BX$.
- Dikkat: $ZF = 1$ "sonuç sıfır" demektir, "bayrak yanlışı" değil.

`MOV AL, 255`

`ADD AL, 1` ; $AL = 00h$, $CF = 1$, $ZF = 1$

SF, OF ve PF

SF (Sign)

Sonuç negatif ise 1, pozitif veya sıfır ise 0. Aslında sonucun **en anlamlı bitinin (MSB)** kopyasıdır.

OF (Overflow)

İşaretili bir taşma olduğunda 1.
Ör. $100 + 50 = 150$; sonuç $-128 \dots 127$ aralığında değil $\rightarrow$
 $AL = 96h (-106)$, **OF = 1**.

PF (Parity)

Sonucun **düşük 8 bitinde** 1'lerin sayısı **çift** ise 1, tek ise 0.
Sonuç sözcük olsa da yalnızca düşük bayta bakılır.

PF: 1 bitlerinin sayısı **çift** $\rightarrow$ **PF = 1**, tek $\rightarrow$ PF = 0. Örnek: $96h = 1001\ 0110b$, dört tane 1 $\rightarrow$ PF = 1.

MOV AL, 100

ADD AL, 50 ; AL = 96h: SF = 1, OF = 1, CF = 0, PF = 1

AF, IF, DF ve TF

AF (Auxiliary carry)

Düşük **nibble**'dan (4 bit) yüksek nibble'a işaretli taşıma olduğunda 1. Yalnızca BCD düzeltme komutları (AAA, AAS, DAA, DAS) kullanır.

$08h + 08h = 10h \rightarrow AF = 1.$

IF (Interrupt enable)

1 iken CPU, harici aygıtlardan gelen (INTR) kesmelere tepki verir. **STI** $\rightarrow 1$, **CLI** $\rightarrow 0$. NMI'yi etkilemez.

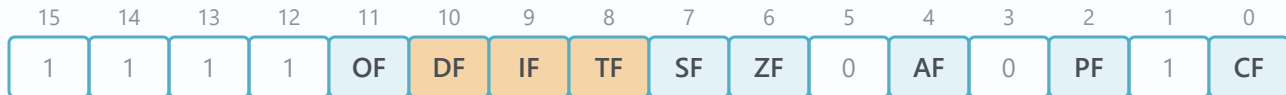
DF (Direction)

Dizgi (string) komutları bu bayrağı kullanır: 0 iken SI/DI **artar** (ileri), 1 iken **azalır** (geri).

CLD / **STD** .

TF (Trap)

1 iken işlemci her komuttan sonra INT 1 üretir. emu8086'daki "single step" gibi hata ayıklayıcılar bu mekanizmayı kullanır.

  durum bayrağı

  kontrol bayrağı

boş bitler: 8086'da 15-12 ve 1 hep 1, 5 ve 3 hep 0

CF mi, OF mi?

İşlemci toplamayı yalnızca bitler üzerinde yapar; **yorum programcınıdır**. CF işaretli, OF işaretli yorumda sonucun doğru olup olmadığını söyler.

AL + işlenen	işaretsiz yorum	işaretli yorum	AL	CF	OF
FFh + 01h	$255 + 1 = 256$	$-1 + 1 = 0$	00h	1	0
64h + 32h	$100 + 50 = 150$	$100 + 50 = 150$	96h	0	1
C8h + 64h	$200 + 100 = 300$	$-56 + 100 = 44$	2Ch	1	0
80h + 80h	$128 + 128 = 256$	$-128 + -128 = -256$	00h	1	1
05h + 0Ah	$5 + 10 = 15$	$5 + 10 = 15$	0Fh	0	0

OF kuralı: aynı işaretli iki sayının toplamı farklı işaretli çıkarsa OF = 1. Farklı işaretli iki sayı toplanınca OF hiçbir zaman 1 olmaz.

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

► **MOV** AL, 9Ch ; 156 ya da -100

2 **ADD** AL, 70h ; + 112

3 **MOV** AL, 50h ; 80

4 **ADD** AL, 50h ; + 80

5 **ADD** AL, AL ; A0h + A0h

6 **MOV** AL, 0FFh

7 **INC** AL ; CF'ye dokunmaz

8 **CMC** ; CF tersine

9 **RET**

AL   7   6   5   4   3   2   1   0
         1   0   0   1   1   1   0   0   9Ch

işaretsiz: 156

işaretlî: -100

CF   OF   SF   ZF   AF   PF
0   0   0   0   0   0

AL = 9Ch: işaretsiz 156, işaretlî -100. Bayraklar başlangıçta 0; MOV onları değiştirmez.

Adım 1 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 9Ch

CF = 0

OF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

1 **MOV** AL, 9Ch ; 156 ya da -100

► **ADD** AL, 70h ; + 112

3 **MOV** AL, 50h ; 80

4 **ADD** AL, 50h ; + 80

5 **ADD** AL, AL ; A0h + A0h

6 **MOV** AL, 0FFh

7 **INC** AL ; CF'ye dokunmaz

8 **CMC** ; CF tersine

9 **RET**

AL

7	6	5	4	3	2	1	0
0	0	0	0	1	1	0	0

 0Ch

işaretsiz: 12

işaretli: 12

CF	OF	SF	ZF	AF	PF
1	0	0	0	0	1

$156 + 112 = 268 > 255 \rightarrow \text{AL} = 0\text{Ch}$, **CF = 1**. İşaretli -100
 $+ 112 = 12$ doğru $\rightarrow \text{OF} = 0$. 0Ch'de iki tane 1 $\rightarrow \text{PF} = 1$.

Adım 2 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 0Ch

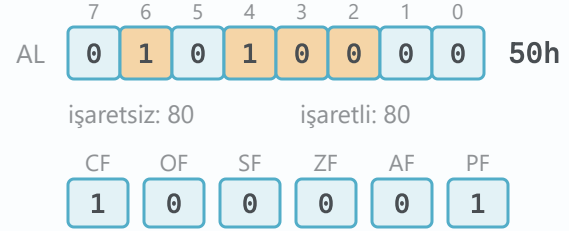
CF = 1

OF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h ; + 112
3 ► MOV AL, 50h ; 80
4 ADD AL, 50h ; + 80
5 ADD AL, AL ; A0h + A0h
6 MOV AL, 0FFh
7 INC AL ; CF'ye dokunmaz
8 CMC ; CF tersine
9 RET
```


AL = 50h (80). Bayraklar önceki ADD'den kalır.

Adım 3 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 50h

CF = 1

OF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch      ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h      ; + 112
3 MOV AL, 50h      ; 80
▶ 4 ADD AL, 50h     ; + 80
5 ADD AL, AL       ; A0h + A0h
6 MOV AL, 0FFh
7 INC AL           ; CF'ye dokunmaz
8 CMC              ; CF tersine
9 RET
```

AL   7   6   5   4   3   2   1   0   A0h
         1   0   1   0   0   0   0   0

işaretsiz: 160

işaretili: -96

CF	OF	SF	ZF	AF	PF
0	1	1	0	0	1

$80 + 80 = 160$ işaretsizde doğru ($CF = 0$), ama iki pozitifin toplamı negatif çıktı ($A0h = -96$) → **OF = 1**, $SF = 1$.

Adım 4 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = A0h

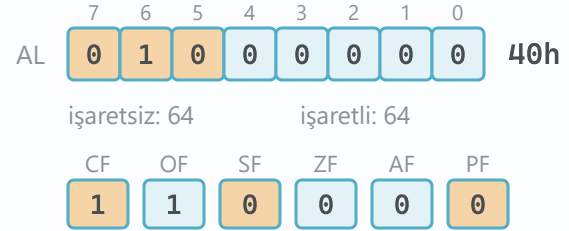
CF = 0

OF = 1

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch      ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h      ; + 112
3 MOV AL, 50h      ; 80
4 ADD AL, 50h      ; + 80
5 ► ADD AL, AL      ; A0h + A0h
6 MOV AL, 0FFh
7 INC AL           ; CF'ye dokunmaz
8 CMC              ; CF tersine
9 RET
```


A0h + A0h: işaretsiz 320 (CF = 1), işaretli $-96 + (-96) = -192$ (OF = 1). AL = 40h: iki yorum da yanlış.

Adım 5 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 40h

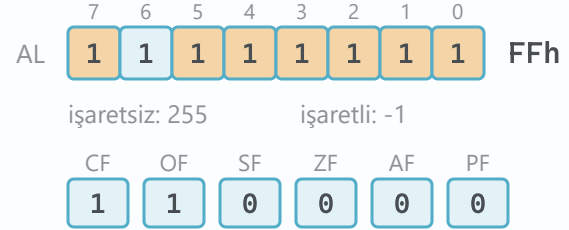
CF = 1

OF = 1

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch      ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h      ; + 112
3 MOV AL, 50h      ; 80
4 ADD AL, 50h      ; + 80
5 ADD AL, AL        ; A0h + A0h
▶ MOV AL, 0FFh
7 INC AL           ; CF'ye dokunmaz
8 CMC              ; CF tersine
9 RET
```


AL = FFh. CF = 1 hâlâ duruyor.

Adım 6 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = FFh

CF = 1

OF = 1

ZF = 0

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch      ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h      ; + 112
3 MOV AL, 50h      ; 80
4 ADD AL, 50h      ; + 80
5 ADD AL, AL       ; A0h + A0h
6 MOV AL, 0FFh
7 ► INC AL         ; CF'ye dokunmaz
8 CMC              ; CF tersine
9 RET
```

AL   7   6   5   4   3   2   1   0   00h

0	0	0	0	0	0	0	0

işaretsiz: 0

işaretli: 0

CF	OF	SF	ZF	AF	PF
1	0	0	1	1	1

INC AL : FFh + 1 = 00h → ZF = 1, AF = 1; ama INC
CF'ye dokunmaz: CF = 1 önceki toplamadan kaldı.

Adım 7 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 00h

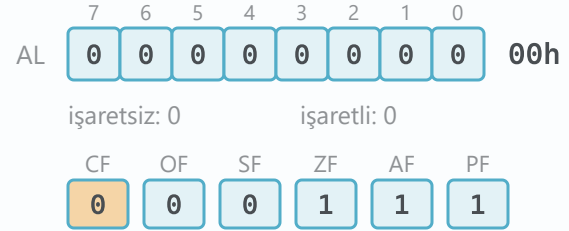
CF = 1

OF = 0

ZF = 1

Kod İzleme: CF, OF ve Diğer Bayraklar

```
1 MOV AL, 9Ch      ; 156 ya da -100
2 ADD AL, 70h      ; + 112
3 MOV AL, 50h      ; 80
4 ADD AL, 50h      ; + 80
5 ADD AL, AL       ; A0h + A0h
6 MOV AL, 0FFh
7 INC AL          ; CF'ye dokunmaz
▶ CMC             ; CF tersine
9 RET
```


CMC CF'yi tersler: CF = 0. Diğer bayraklar değişmez.

Adım 8 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 00h

CF = 0

OF = 0

ZF = 1

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0

MOV AL, 64h (100) ve ADD AL, 32h (50). Bitler sağdan sola toplanır.

Adım 1 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0
AL = 96h	1	0	0	1	0	1	1	0

Sonuç **96h** = 1001 0110b. İşaretsiz yorumla 150 (doğru), işaretli yorumla –106 (yanlış!).

Adım 2 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0
AL = 96h	1	0	0	1	0	1	1	0

bit 7'den dışarı elde: 0

→ CF = 0

CF: en soldaki bitten dışarı elde çıktı mı? Hayır → CF = 0 ($150 \leq 255$).

Adım 3 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0
AL = 96h	1	0	0	1	0	1	1	0

bit 7'ye giren elde 1, çıkan 0
→ **OF = 1**

OF: iki pozitif sayının toplamı negatif çıktı (bit 7'ye giren ve çıkan elde farklı) → OF = 1.

Adım 4 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0
AL = 96h	1	0	0	1	0	1	1	0

MSB = 1 $\rightarrow$ SF = 1

sonuç $\neq$ 0 $\rightarrow$ ZF = 0

SF = sonucun bit 7'si = 1. Sonuç sıfır değil: **ZF** = 0.

Adım 5 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

ADD ile Bayraklar Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0
A = 64h	0	1	1	0	0	1	0	0
B = 32h	0	0	1	1	0	0	1	0
AL = 96h	1	0	0	1	0	1	1	0

dört tane 1 (çift) → PF = 1

4 + 2 nibble: elde yok → AF = 0

PF: 1001 0110b'de dört tane 1 → çift → PF = 1. **AF:** düşük nibble'lar 4 + 2 = 6, elde yok → AF = 0.

Adım 6 / 6

Sonuç: AL = 96h; CF = 0, ZF = 0, SF = 1, OF = 1, PF = 1, AF = 0.

Demo: Bayrak Hesaplayıcı

İki değer ve bir komut seçin. Değerler onluk ( ), onaltılık ( ) veya ikili ( ) yazılabilir.

komut

ADD

boyut

8 bit

hedef

100

kaynak

50

hedef 0110 0100 = 64h

kaynak 0011 0010 = 32h

sonuç 1001 0110 = 96h (işaretsiz 150, işaretli -106)

CF = 0

ZF = 0

SF = 1

OF = 1

PF = 1

AF = 0

Sonuç hedefe yazılır.

Komutlar Üç Gruba Ayrılır

1. grup · iki işlenenli

ADD , SUB , CMP ,
AND , TEST , OR ,
XOR

hedef, kaynak

2. grup · çarpma ve bölme

MUL , IMUL , DIV ,
IDIV

tek işlenen + örtük AL /
AX / DX

3. grup · tek işlenenli

INC , DEC , NOT ,
NEG

işlenen hem kaynak hem
hedef

Artırma (INC) ve azaltma (DEC) **üçüncü grupta**dır. Gruplar, işlenen biçimine göre ayrılır.

hedef ← hedef + kaynak

ADD AX, BX

AX ← AL × işlenen

MUL BL

işlenen ← f(işlenen)

INC CX

KOMUT GRUPLARI

Komutların Anlamı

1. grup	Ne yapar?
ADD	iki değeri toplar, sonucu hedefe yazar
SUB	kaynağı hedeften çıkarır, sonucu hedefe yazar
CMP	çıkartır ama sonucu saklamaz ; yalnız bayraklar
AND	bit düzeyinde VE
TEST	bit düzeyinde VE; sonucu saklamaz
OR	bit düzeyinde VEYA
XOR	bit düzeyinde dışlayan VEYA

2. grup	Ne yapar?
MUL	işaretsiz çarpma
IMUL	işaretlı çarpma
DIV	işaretsiz bölme (bölüm + kalan)
IDIV	işaretlı bölme

3. grup	Ne yapar?
INC	1 artırır
DEC	1 azaltır
NOT	tüm bitleri tersler
NEG	işaretini değiştirir (ikiye tümleyen)

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ

ADD, SUB, CMP, AND, TEST, OR, XOR: İşlenenler

Biçim	Örnek
REG, memory	ADD AX, [BX]
memory, REG	SUB var1, CL
REG, REG	XOR AX, AX
memory, immediate	AND byte ptr [SI], 0Fh
REG, immediate	CMP AL, 'A'

- **REG:** AX, BX, CX, DX, AH, AL, BL, BH, CH, CL, DH, DL, DI, SI, BP, SP.
- **memory:** [BX], [BX+SI+7], değişken ...
- **immediate:** 5, -24, 3Fh, 10001101b ...

Geçersiz: ADD [BX], [SI] (iki bellek), ADD AL, BX (boyut farkı), ADD 5, AL (hedef sabit), ADD DS, AX (kesim yazmacı).

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ

Kurallar ve Etkilenen Bayraklar

- İki işlenenli işlemlerden sonra sonuç her zaman **ilk işlenende** (hedef) saklanır.
- CMP** ve **TEST** yalnızca bayrakları etkiler, sonuç saklamaz.
- ADD / SUB** : ikinci işleneni birinciye ekler / birinciden çıkarır.
- CMP** : ikinci işleneni birinciden çıkarır, sonucu saklamaz.
- AND / OR / XOR** : iki işlenenin karşılıklı bitleri arasında işlem yapar; **TEST** , AND gibidir ama yalnız bayrakları etkiler.

Komut	CF	ZF	SF	OF	PF	AF
ADD , SUB , CMP	✓	✓	✓	✓	✓	✓
AND , OR , XOR , TEST	0	✓	✓	0	✓	?

✓: sonuca göre ayarlanır · 0: her zaman temizlenir · ?: tanımsız. Mantıksal komutlar CF ve OF'yi daima 0 yapar.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
► mov al, 0F0h ; 240
2 add al, 20h ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
4 sub bl, 9 ; 7 - 9
5 cmp al, 10h ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
7 add bl, 2 ; FEh + 2
```

AL = F0h. MOV bayrakları değiştirmez (başlangıçta hepsi 0).

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = F0h

BL = 00h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 0

AF = 0

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h ; 240
▶ add al, 20h ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
4 sub bl, 9 ; 7 - 9
5 cmp al, 10h ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
7 add bl, 2 ; FEh + 2
```

$F0h + 20h = 110h$; 8 bite **10h** sığar, dışarı taşan 1 → **CF = 1**. İşaretili: $-16 + 32 = 16$ doğru → **OF = 0**.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = **10h**

BL = **00h**

CF = **1**

ZF = **0**

SF = **0**

OF = **0**

PF = **0**

AF = **0**

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h    ; 240
2 add al, 20h      ; 240 + 32 = 272
▶ mov bl, 7
4 sub bl, 9        ; 7 - 9
5 cmp al, 10h      ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
7 add bl, 2        ; FEh + 2
```

BL = 7. Bayraklar önceki ADD'den kalır.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = 10h

BL = 07h

CF = 1

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 0

AF = 0

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h    ; 240
2 add al, 20h      ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
▶ sub bl, 9        ; 7 - 9
5 cmp al, 10h      ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
7 add bl, 2        ; FEh + 2
```

$7 - 9 = -2 = \text{FEh}$. Ödünç alındı → **CF = 1**; MSB = 1 → **SF = 1**. 7 - 9'da düşük nibble ödünç → **AF = 1**.

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = 10h

BL = FEh

CF = 1

ZF = 0

SF = 1

OF = 0

PF = 0

AF = 1

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h      ; 240
2 add al, 20h        ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
4 sub bl, 9          ; 7 - 9
5 ▶ cmp al, 10h      ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
7 add bl, 2          ; FEh + 2
```

CMP AL, 10h : $10h - 10h = 0 \rightarrow \mathbf{ZF = 1}$. AL
değişmedi: eşitlik böyle sınıanır.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = 10h

BL = FEh

CF = 0

ZF = 1

SF = 0

OF = 0

PF = 1

AF = 0

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h    ; 240
2 add al, 20h      ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
4 sub bl, 9        ; 7 - 9
5 cmp al, 10h      ; AL - 10h
▶ cmp bl, 0
7 add bl, 2        ; FEh + 2
```

FEh - 0: ZF = 0, SF = 1, CF = 0. İşaretsiz FEh > 0, işaretli -2 < 0.

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = 10h

BL = FEh

CF = 0

ZF = 0

SF = 1

OF = 0

PF = 0

AF = 0

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: ADD, SUB, CMP

```
1 mov al, 0F0h      ; 240
2 add al, 20h        ; 240 + 32 = 272
3 mov bl, 7
4 sub bl, 9          ; 7 - 9
5 cmp al, 10h        ; AL - 10h
6 cmp bl, 0
▶ add bl, 2          ; FEh + 2
```

$FEh + 2 = 100h \rightarrow BL = 00h$, $CF = 1$, $ZF = 1$. İşaretili: $-2 + 2 = 0$ doğru $\rightarrow OF = 0$.

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = 10h

BL = 00h

CF = 1

ZF = 1

SF = 0

OF = 0

PF = 1

AF = 1

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

ADC ile 32 Bitlik Toplama

```
1 ; DX:AX = 0001FFFFh, CX:BX = 00020001h
```

```
► mov ax, 0FFFFh
```

```
3 mov dx, 0001h
```

```
4 mov bx, 0001h
```

```
5 mov cx, 0002h
```

```
6 add ax, bx ; düşük sözcükler
```

```
7 adc dx, cx ; yüksek + CF
```

32 bitlik ilk sayı DX:AX'e yüklenir: düşük sözcük FFFFh...

Adım 1 / 5

DEĞİŞKENLER

AX = FFFFh

DX = 0000h

BX = 0000h

CX = 0000h

CF = 0

ZF = 0

SBB (subtract with borrow) aynı fikirle çok sözcüklü çıkarma yapar: önce SUB, sonra SBB.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

ADC ile 32 Bitlik Toplama

```
1 ; DX:AX = 0001FFFFh, CX:BX = 00020001h
2 mov ax, 0FFFFh
3 ► mov dx, 0001h
4 mov bx, 0001h
5 mov cx, 0002h
6 add ax, bx      ; düşük sözcükler
7 adc dx, cx      ; yüksek + CF
```

...yüksek sözcük 0001h → DX:AX = 0001FFFFh (131071).

Adım 2 / 5

DEĞİŞKENLER

AX = FFFFh

DX = 0001h

BX = 0000h

CX = 0000h

CF = 0

ZF = 0

SBB (subtract with borrow) aynı fikirle çok sözcüklü çıkarma yapar: önce SUB, sonra SBB.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

ADC ile 32 Bitlik Toplama

```
1 ; DX:AX = 0001FFFFh, CX:BX = 00020001h
2 mov ax, 0FFFFh
3 mov dx, 0001h
▶ mov bx, 0001h
▶ mov cx, 0002h
6 add ax, bx ; düşük sözcükler
7 adc dx, cx ; yüksek + CF
```

İkinci sayı CX:BX = 00020001h (131073).

Adım 3 / 5

DEĞİŞKENLER

AX = FFFFh

DX = 0001h

BX = 0001h

CX = 0002h

CF = 0

ZF = 0

SBB (subtract with borrow) aynı fikirle çok sözcüklü çıkarma yapar: önce SUB, sonra SBB.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

ADC ile 32 Bitlik Toplama

```
1 ; DX:AX = 0001FFFFh, CX:BX = 00020001h
2 mov ax, 0FFFFh
3 mov dx, 0001h
4 mov bx, 0001h
5 mov cx, 0002h
▶ add ax, bx ; düşük sözcükler
7 adc dx, cx ; yüksek + CF
```

$FFFFh + 0001h = 10000h \rightarrow AX = 0000h, CF = 1$:
yüksek sözcüğe taşınacak elde.

Adım 4 / 5

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

DX = 0001h

BX = 0001h

CX = 0002h

CF = 1

ZF = 1

SBB (subtract with borrow) aynı fikirle çok sözcüklü çıkarma yapar: önce SUB, sonra SBB.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

ADC ile 32 Bitlik Toplama

```
1 ; DX:AX = 0001FFFFh, CX:BX = 00020001h
2 mov ax, 0FFFFh
3 mov dx, 0001h
4 mov bx, 0001h
5 mov cx, 0002h
6 add ax, bx ; düşük sözcükler
▶ adc dx, cx ; yüksek + CF
```

ADC = ADD + CF: $0001h + 0002h + 1 = \mathbf{0004h}$.
Sonuç DX:AX = 00040000h (262144) ✓

Adım 5 / 5

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

DX = 0004h

BX = 0001h

CX = 0002h

CF = 0

ZF = 0

SBB (subtract with borrow) aynı fikirle çok sözcüklü çıkarma yapar: önce SUB, sonra SBB.

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

SBB ile 32 Bitlik Çıkarma

1 ; DX:AX = 00040000h, CX:BX = 00010001h

► **mov** ax, 0000h

► **mov** dx, 0004h

4 **mov** bx, 0001h

5 **mov** cx, 0001h

6 **sub** ax, bx ; düşük sözcükler

7 **sbb** dx, cx ; yüksek - CF

Birinci sayı DX:AX = 00040000h (262144): yüksek sözcük DX, düşük sözcük AX.

Adım 1 / 4

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

DX = 0004h

BX = 0000h

CX = 0000h

CF = 0

ZF = 0

Kural: en düşük sözcükte **SUB**, sonraki her sözcükte **SBB**. Aradaki komutlar CF'yi bozmamalıdır (MOV, INC, LOOP CF'yi korur).

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

SBB ile 32 Bitlik Çıkarma

```
1 ; DX:AX = 00040000h, CX:BX = 00010001h
```

```
2 mov ax, 0000h
```

```
3 mov dx, 0004h
```

```
▶ mov bx, 0001h
```

```
▶ mov cx, 0001h
```

```
6 sub ax, bx ; düşük sözcükler
```

```
7 sbb dx, cx ; yüksek - CF
```

Çıkarılan CX:BX = 00010001h (65537).

Adım 2 / 4

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

DX = 0004h

BX = 0001h

CX = 0001h

CF = 0

ZF = 0

Kural: en düşük sözcükte **SUB**, sonraki her sözcükte **SBB**. Aradaki komutlar CF'yi bozmamalıdır (MOV, INC, LOOP CF'yi korur).

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

SBB ile 32 Bitlik Çıkarma

```
1 ; DX:AX = 00040000h, CX:BX = 00010001h
2 mov ax, 0000h
3 mov dx, 0004h
4 mov bx, 0001h
5 mov cx, 0001h
▶ sub ax, bx ; düşük sözcükler
7 sbb dx, cx ; yüksek - CF
```

0000h – 0001h: düşük sözcük yetmez, **ödünç** alınır →
AX = **FFFFh**, **CF = 1**.

Adım 3 / 4

DEĞİŞKENLER

AX = **FFFFh**

DX = **0004h**

BX = **0001h**

CX = **0001h**

CF = **1**

ZF = **0**

Kural: en düşük sözcükte **SUB**, sonraki her sözcükte **SBB**. Aradaki komutlar CF'yi bozmamalıdır (MOV, INC, LOOP CF'yi korur).

GRUP 1: İKİ İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

SBB ile 32 Bitlik Çıkarma

```
1 ; DX:AX = 00040000h, CX:BX = 00010001h
2 mov ax, 0000h
3 mov dx, 0004h
4 mov bx, 0001h
5 mov cx, 0001h
6 sub ax, bx ; düşük sözcükler
▶ sbb dx, cx ; yüksek - CF
```

SBB = SUB - CF: $0004h - 0001h - 1 = \mathbf{0002h}$.
Sonuç DX:AX = 0002FFFFh (196607) ✓

Adım 4 / 4

DEĞİŞKENLER

AX = FFFFh

DX = 0002h

BX = 0001h

CX = 0001h

CF = 0

ZF = 0

Kural: en düşük sözcükte **SUB**, sonraki her sözcükte **SBB**. Aradaki komutlar CF'yi bozmamalıdır (MOV, INC, LOOP CF'yi korur).

Mantıksal İşlem Kuralları

AND (VE)

A	B	A AND B
1	1	1
1	0	0
0	1	0
0	0	0

İkisi de 1 ise 1.

OR (VEYA)

A	B	A OR B
1	1	1
1	0	1
0	1	1
0	0	0

En az biri 1 ise 1.

XOR (dışlayan)

A	B	A XOR B
1	1	0
1	0	1
0	1	1
0	0	0

Farklı ise 1.

NOT (değil)

A	NOT A
1	0
0	1

Tersler. Tek işlenenli.

Bu kurallar 8 ya da 16 bitin **her birine ayrı ayrı** uygulanır: AND AL, BL aslında 8 tane bağımsız VE işlemidir.

Maskleme: AND, OR, XOR, TEST

	7	6	5	4	3	2	1	0
AL='a' 61h	0	1	1	0	0	0	0	1
maske DFh AND	1	1	0	1	1	1	1	1
AL='A' 41h	0	1	0	0	0	0	0	1

AND ile bit **temizleme**: maskede 0 olan bit 5 sıfırlanır, diğerleri korunur → küçük harf büyük olur.

Maskleme: AND, OR, XOR, TEST

	7	6	5	4	3	2	1	0
AL='A' 41h	0	1	0	0	0	0	0	1
maske 20h OR	0	0	1	0	0	0	0	0
AL='a' 61h	0	1	1	0	0	0	0	1

OR ile bit **kurma**: maskede 1 olan bit 5 kesin 1 olur → büyük harf küçük olur.

Maskleme: AND, OR, XOR, TEST

	7	6	5	4	3	2	1	0
AL='a' 61h	0	1	1	0	0	0	0	1
maske 20h XOR	0	0	1	0	0	0	0	0
AL='A' 41h	0	1	0	0	0	0	0	1

XOR ile bit **tersleme**: maskede 1 olan bit değişir → harfin büyük/küçük hâli yer değiştirir.

Maskleme: AND, OR, XOR, TEST

	7	6	5	4	3	2	1	0
BL='7' 37h	0	0	1	1	0	1	1	1
maske 01h TEST	0	0	0	0	0	0	0	1
(saklanmaz)	0	0	0	0	0	0	0	1

TEST ile bit **sınama**: sonuç $01h \neq 0 \rightarrow ZF = 0$, yani bit 0 = 1, sayı tek. BL değişmez.

Sık Kullanılan Kalıplar

Kod	Etki	Neden?
<code>XOR AX, AX</code>	$AX = 0, ZF = 1, CF = 0$	<code>MOV AX, 0</code> 'dan kısa (2 bayt); bayrakları da temizler
<code>AND AL, 0Fh</code>	'7' (37h) $\rightarrow$ 7	ASCII rakamı sayıya çevirir (yüksek nibble silinir)
<code>OR AL, 30h</code>	7 $\rightarrow$ '7' (37h)	sayıyı ASCII rakama çevirir
<code>AND AL, 0DFh</code>	'a' $\rightarrow$ 'A'	bit 5'i temizler: büyük harf
<code>OR AL, 20h</code>	'A' $\rightarrow$ 'a'	bit 5'i kurar: küçük harf
<code>TEST AL, 1</code>	$ZF = 0$ ise tek	AL değişmeden bit 0 sınanır
<code>TEST AL, 80h</code>	$ZF = 0$ ise negatif	işaret biti sınanır
<code>OR AX, AX</code>	AX değişmez	ZF/SF ayarlanır: AX sıfır mı, negatif mi?

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
► mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

AL = 'a' = 61h = 0110 0001b.

Adım 1 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = **61h**

BL = **00h**

CF = **0**

ZF = **0**

SF = **0**

OF = **0**

PF = **0**

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
▶ and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

61h AND DFh = **41h** = 'A'. 41h'de iki tane 1 → PF = 1. CF = OF = 0.

Adım 2 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = **41h**

BL = 00h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 1

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
▶ 3 or  al, 20h     ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

41h OR 20h = **61h** = 'a'. Üç tane 1 → PF = 0.

Adım 3 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = **61h**

BL = 00h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = **0**

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
▶ xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

61h XOR 20h = **41h** = 'A' (bit 5 terslendi).

Adım 4 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = **41h**

BL = 00h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = **1**

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
▶ mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

BL = '7' = 37h (ASCII rakam).

Adım 5 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 41h

BL = 37h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 1

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
▶ and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

37h AND 0Fh = **07h**: artık sayısal 7.

Adım 6 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 41h

BL = **07h**

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 0

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
▶ test bl, 1       ; tek mi?
8 xor bl, bl       ; BL = 0
```

07h AND 01h = 01h $\neq$ 0 $\rightarrow$ **ZF = 0**: sayı tek. BL aynı kaldı.

Adım 7 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = 41h

BL = 07h

CF = 0

ZF = 0

SF = 0

OF = 0

PF = 0

Kod İzleme: AND, OR, XOR, TEST

```
1 mov al, 'a'      ; 61h
2 and al, 0DFh     ; büyük harf
3 or  al, 20h      ; küçük harf
4 xor al, 20h      ; tersle
5 mov bl, '7'      ; 37h
6 and bl, 0Fh      ; sayı 7
7 test bl, 1       ; tek mi?
▶ xor bl, bl       ; BL = 0
```

Kendisiyle XOR → **00h**, ZF = 1, PF = 1 (sıfır tane 1, çift).

Adım 8 / 8

DEĞİŞKENLER

AL = **41h**

BL = **00h**

CF = **0**

ZF = **1**

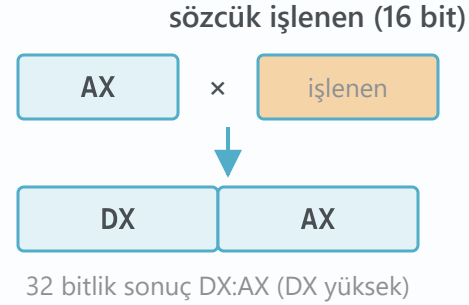
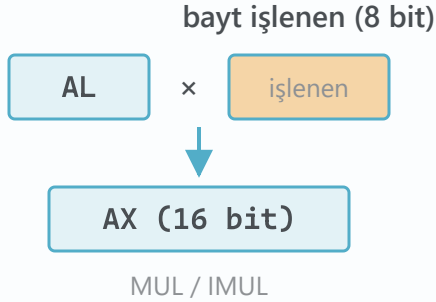
SF = **0**

OF = **0**

PF = **1**

GRUP 2: ÇARPMA VE BÖLME

MUL ve IMUL

Komut	İşlenen bayt ise	İşlenen sözcük ise
MUL (işaretsiz)	$AX = AL \times \text{işlenen}$	$(DX\ AX) = AX \times \text{işlenen}$
IMUL (işaretlili)	$AX = AL \times \text{işlenen}$	$(DX\ AX) = AX \times \text{işlenen}$

İşlenen: REG veya memory (`MUL BL` , `IMUL word ptr [SI]`). 8086'da **sabit işlenen yoktur**: `MUL 5` geçersizdir.

GRUP 2: ÇARPMA VE BÖLME

DIV ve IDIV

Komut	İşlenen bayt ise	İşlenen sözcük ise
DIV (işaretsiz)	AL = AX / işlenen AH = kalan (modulus)	AX = (DX AX) / işlenen DX = kalan (modulus)
IDIV (işaretlili)	AL = AX / işlenen AH = kalan	AX = (DX AX) / işlenen DX = kalan

Bayraklar

MUL / IMUL yalnızca CF ve OF'yi anlamlı ayarlar: sonuç işlenen boyutunu aşarsa (üst yarı gerekliyse) CF = OF = 1. Diğerleri tanımsız.

DIV / IDIV sonrası tüm bayraklar tanımsızdır.

Bölme hatası

Bölen 0 ise ya da bölüm hedefe (AL / AX) sığmıyorsa işlemci **INT 0** üretir (bölme hatası). IDIV bölümü sıfıra doğru keser; kalan bölünenle aynı işaretlidir.

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AL

C8h

BL

03h

MOV AL, 200 , MOV BL, 3 . 200 = C8h, işaretli yorumda -56.

Adım 1 / 8

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AX

0258h

CF

1

OF

1

MUL BL : $200 \times 3 = 600 = \mathbf{0258h} \rightarrow \text{AX}$. Sonuç AL'ye sığmadı ($\text{AH} \neq 0$) $\rightarrow \mathbf{CF = OF = 1}$.

Adım 2 / 8

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AX

FF58h

CF

1

OF

1

Aynı bitlerle **IMUL BL** : $-56 \times 3 = -168 = \mathbf{FF58h}$. Farklı sonuç! -168 bayta sığmaz $\rightarrow$ CF = OF = 1.

Adım 3 / 8

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AX

FFF6h

CF

0

OF

0

AL = FEh (-2), BL = 5: **IMUL BL** → -10 = **FFF6h**. AH yalnızca AL'nin işaret uzantısı → **CF**
= **OF** = **0**: sonuç AL'ye sığdı.

Adım 4 / 8

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AX

0017h

BL

05h

AL

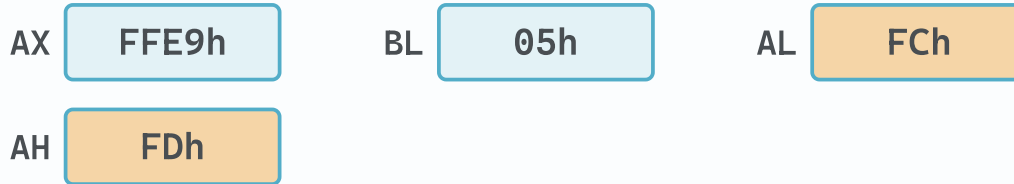
04h

AH

03h

DIV BL : AX = 23, BL = 5 → bölüm **AL = 4**, kalan **AH = 3**. Yeni AX = 0304h.

Çarpma ve Bölme Adım Adım

IDIV BL : $-23 / 5 \rightarrow$ bölüm **AL = FCh (-4)**, kalan **AH = FDh (-3)**. Kontrol: $-4 \times 5 + (-3) = -23$.

Çarpma ve Bölme Adım Adım

AX

1000h

BL

02h

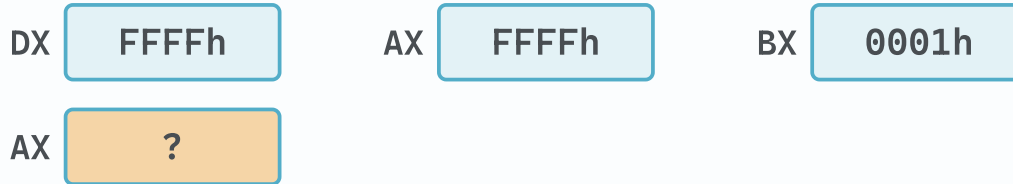
AL

?

AX = 1000h (4096), `DIV BL` (2): bölüm 2048 AL'ye sığmaz → **bölme hatası, INT 0**.
Sözcük bölme (DX:AX / BX) gerekirdi.

Adım 7 / 8

Çarpma ve Bölme Adım Adım

DX:AX = FFFFFFFFh, `DIV BX` (BX = 1): bölen sıfır değil, ama bölüm FFFFFFFFh AX'e sığmaz → yine **INT 0**. Kural: sözcük bölmede $DX \geq \text{bölen}$ ise bölüm sığmaz (bayt bölmede $AH \geq \text{bölen}$).

GRUP 2: ÇARPMA VE BÖLME

Bölmeye Hazırlık: CBW, CWD

- Bölme, işlenenin **iki katı** genişlikte bir bölünen ister: bayt bölmede AX, sözcük bölmede DX:AX.
- İşaretsiz** bölmeden önce üst yarı sıfırlanır: `MOV AH, 0` veya `XOR DX, DX`.
- İşaretlili** bölmeden önce işaret genişletilir: `CBW` (AL → AX), `CWD` (AX → DX:AX).
- DX'i unutmak klasik hatadır: DX'te kalan eski değer bölüneni büyütür ve bölme hatasına yol açabilir.

; işaretsiz: 1000 / 7

```
mov ax, 1000
```

```
xor dx, dx ; DX:AX = 1000
```

```
mov bx, 7
```

```
div bx ; AX = 142, DX = 6
```

; işaretlili: -1000 / 7

```
mov ax, -1000
```

```
cwd ; DX = FFFFh
```

```
idiv bx ; AX = -142, DX = -6
```

AL

1 1 1 1 1 0 0 1 F9h = -7

CBW: bit 7 AH'ye kopyalanır

AX

1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 0 0 1 FFF9h = -7

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
► MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
0000h	07D0h	0000h

DX:AX = 000007D0h

işaretsiz 2000 · işaretli 2000

AX = 2000 = 07D0h. Sözcük bölmede bölünen DX:AX'tir; DX'te ne olduğu da önemlidir.

Adım 1 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 07D0h

DX = 0000h

BX = 0000h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 ► XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
0000h	07D0h	0000h

DX:AX = 000007D0h

işaretsiz 2000 · işaretli 2000

XOR DX, DX : işaretsiz bölme için üst yarı sıfır → DX:AX = 2000.

Adım 2 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 07D0h

DX = 0000h

BX = 0000h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 ► MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
0000h	07D0h	0009h

DX:AX = 000007D0h

işaretsiz 2000 · işaretli 2000

Bölen BX = 9.

Adım 3 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 07D0h

DX = 0000h

BX = 0009h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 ► DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
0002h	00DEh	0009h

DX:AX = 000200DEh

işaretsiz 131294 · işaretli 131294

bölüm AX = 222, kalan DX = 2

DIV BX : 2000 / 9 → AX = 222 (00DEh), DX = 2.
Bayraklar tanımsız.

Adım 4 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 00DEh

DX = 0002h

BX = 0009h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
0002h	F830h	0009h

DX:AX = 0002F830h

işaretsiz 194608 · işaretli 194608

AX = -2000 = F830h. DX'te önceki kalan (2) duruyor:
DX:AX şimdi yanlış bir bölünen.

Adım 5 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = F830h

DX = 0002h

BX = 0009h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
FFFFh	F830h	0009h

DX:AX = FFFFF830h

işaretsiz 4294965296 · işaretli -2000

CWD : AX'in işaret biti 1 → DX = FFFFh. DX:AX = FFFFF830h, 32 bitte -2000.

Adım 6 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = F830h

DX = FFFFh

BX = 0009h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
FFFEh	FF22h	0009h

DX:AX = FFFEFF22h

işaretsiz 4294901538 · işaretli -65758

bölüm AX = -222, kalan DX = -2

IDIV BX : $-2000 / 9 \rightarrow AX = FF22h (-222)$, DX = FFEh (-2). Kalan bölünenle aynı işaretli.

Adım 7 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = FF22h

DX = FFEh

BX = 0009h

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
FFFEh	07D0h	0009h

DX:AX = FFFE07D0h

işaretsiz 4294838224 · işaretli -129072

AX = 2000, ama DX = FFFEh temizlenmedi: DX:AX = FFFE07D0h, yaklaşık 4,29 milyar.

Adım 8 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 07D0h

DX = FFFEh

BX = 0009h

GRUP 2: ÇARPMA VE BÖLME · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: DIV, CWD ve IDIV

```
1 MOV AX, 2000
2 XOR DX, DX ; DX:AX = 2000
3 MOV BX, 9
4 DIV BX ; işaretli bölme
5 MOV AX, -2000
6 CWD ; işaret genişlet
7 IDIV BX ; işaretli bölme
8 MOV AX, 2000 ; DX temizlenmedi!
9 ► DIV BX
10 RET
```

DX	AX	BX
FFFEh	07D0h	0009h

DX:AX = FFFE07D0h

işaretsiz 4294838224 · işaretli -129072

bölüm AX'e sığmıyor → INT 0

DIV BX : bölüm 16 bite sığmaz ($DX \geq \text{bölen}$) → işlemci

INT 0 üretir, program durur. Çözüm: bölmeden önce

XOR DX, DX .

Adım 9 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 07D0h

DX = FFFEh

BX = 0009h

İşaretle Taşma: JO ve CBW

```
▶ mov al, -92      ; A4h
▶ mov bl, -92

3 add al, bl        ; 8 bit toplama
4 jo  genislet      ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
7 mov al, -92       ; birinci sayı
8 cbw               ; AL -> AX
9 mov dx, ax
10 mov al, bl        ; ikinci sayı
11 cbw
12 add ax, dx        ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

AL = BL = A4h: -92 ($256 - 92 = 164 = \text{A4h}$).

Adım 1 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = A4h

AX = 00A4h

DX = 0000h

CF = 0

OF = 0

SF = 0

ZF = 0

JO (jump if overflow) OF = 1 ise, **JNO** OF = 0 ise atlar. İşaretle bayt toplamı taşıbiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

İşaretsiz Taşma: JO ve CBW

```
1 mov al, -92      ; A4h
2 mov bl, -92
3 ► add al, bl      ; 8 bit toplama
4 jo  genislet      ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
7 mov al, -92      ; birinci sayı
8 cbw              ; AL -> AX
9 mov dx, ax
10 mov al, bl       ; ikinci sayı
11 cbw
12 add ax, dx       ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

$A4h + A4h = 148h \rightarrow AL = 48h = +72$. İki negatifin toplamı pozitif çıktı $\rightarrow OF = 1$ (CF = 1 de oldu ama işaretsiz yorumda önemsiz).

Adım 2 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = 48h

AX = 0048h

DX = 0000h

CF = 1

OF = 1

SF = 0

ZF = 0

JO (jump if overflow) OF = 1 ise, **JNO** OF = 0 ise atlar. İşaretsiz bayt toplamı taşabiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

İşaretsiz Taşma: JO ve CBW

```
1 mov al, -92      ; A4h
2 mov bl, -92
3 add al, bl        ; 8 bit toplama
4 ► jo genislet     ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
7 mov al, -92      ; birinci sayı
8 cbw              ; AL -> AX
9 mov dx, ax
10 mov al, bl       ; ikinci sayı
11 cbw
12 add ax, dx        ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

JO OF = 1 olduğu için **genislet** etiketine atlar. Doğru sonuç -184, -128 ... 127 aralığında değil.

Adım 3 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = 48h

AX = 0048h

DX = 0000h

CF = 1

OF = 1

SF = 0

ZF = 0

JO (jump if overflow) OF = 1 ise, **JNO** OF = 0 ise atlar. İşaretsiz bayt toplamı taşabiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

İşaretle Taşma: JO ve CBW

```
1 mov al, -92      ; A4h
2 mov bl, -92
3 add al, bl        ; 8 bit toplama
4 jo  genislet      ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
▶ mov al, -92      ; birinci sayı
▶ cbw              ; AL -> AX
9 mov dx, ax
10 mov al, bl       ; ikinci sayı
11 cbw
12 add ax, dx       ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

AL = A4h, CBW : MSB = 1 → AH = FFh, AX = **FFA4h** (16 bitte -92).

Adım 4 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = A4h

AX = FFA4h

DX = 0000h

CF = 1

OF = 1

SF = 0

ZF = 0

JO (jump if overflow) OF = 1 ise, **JNO** OF = 0 ise atlar. İşaretle bayt toplamı taşıbiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

İşaretsiz Taşma: JO ve CBW

```
1 mov al, -92      ; A4h
2 mov bl, -92
3 add al, bl        ; 8 bit toplama
4 jo  genislet      ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
7 mov al, -92      ; birinci sayı
8 cbw              ; AL -> AX
9 ▶ mov dx, ax
10 ▶ mov al, bl     ; ikinci sayı
11 ▶ cbw
12 add ax, dx       ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

Birinci sayı DX'e saklanır; ikinci sayı (BL) da AL'ye alınıp genişletilir: AX = FFA4h.

Adım 5 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = A4h

AX = FFA4h

DX = FFA4h

CF = 1

OF = 1

SF = 0

ZF = 0

JO (jump if overflow) OF = 1 ise, **JNO** OF = 0 ise atlar. İşaretsiz bayt toplamı taşabiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

İşaretsiz Taşma: JO ve CBW

```
1 mov al, -92      ; A4h
2 mov bl, -92
3 add al, bl        ; 8 bit toplama
4 jo  genislet      ; OF = 1 ise
5 jmp bitti
6 genislet:
7 mov al, -92      ; birinci sayı
8 cbw              ; AL -> AX
9 mov dx, ax
10 mov al, bl       ; ikinci sayı
11 cbw
12 ► add ax, dx     ; 16 bit toplama
13 bitti:
14 ret
```

$\text{FFA4h} + \text{FFA4h} = 1\text{FF48h} \rightarrow \text{AX} = \text{FF48h} = -184 \checkmark$.
Sonuç 16 bite sığdı: **OF = 0**.

Adım 6 / 6

DEĞİŞKENLER

AL = 48h

AX = FF48h

DX = FFA4h

CF = 1

OF = 0

SF = 1

ZF = 0

JO (jump if overflow) **OF = 1** ise, **JNO** **OF = 0** ise atlar. İşaretsiz bayt toplamı taşabiliyorsa işlenenler önce **CBW** ile sözcüğe genişletilir.

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 ▶ lea si, dizi
7 ▶ mov cx, 4
8 ▶ xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw              ; AL -> AX
    (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx  ; 153 = 0099h
16 ret
```

SI dizinin başını gösterir, CX = 4 eleman, BX = 0 (toplam sıfırlandı).

Adım 1 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = 00h

AX = 0000h

BX = 0000h

CX = 0004h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
▶ mov al, [si]
▶ cbw             ; AL -> AX
  (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

AL = 64h (+100). MSB = 0 → **CBW** AH = 00h, AX = 0064h.

Adım 2 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = 64h

AX = 0064h

BX = 0000h

CX = 0004h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw            ; AL -> AX
    (işaretle)
▶ add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

$BX = BX + AX = \mathbf{0064h}$ (100).

Adım 3 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = **64h**

AX = **0064h**

BX = 0064h

CX = **0004h**

toplam = **0000h**

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
▶ mov al, [si]
▶ cbw             ; AL -> AX
  (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

AL = E2h (-30). MSB = 1 → **CBW** AH = FFh, AX = **FFE2h**.

Adım 4 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = E2h

AX = FFE2h

BX = 0064h

CX = 0003h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw            ; AL -> AX
    (işaretle)
▶ add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

$BX = BX + AX = \mathbf{0046h}$ (70).

Adım 5 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = **E2h**

AX = **FFE2h**

BX = 0046h

CX = **0003h**

toplam = **0000h**

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
▶ mov al, [si]
▶ cbw             ; AL -> AX
  (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

AL = 5Ah (+90). MSB = 0 → **CBW** AH = 00h, AX = 005Ah.

Adım 6 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = 5Ah

AX = 005Ah

BX = 0046h

CX = 0002h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw            ; AL -> AX
    (işaretle)
▶ add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

BX = **00A0h** (160). Bayt toplasaydık $70 + 90 = 160 > 127 \rightarrow$
AL = A0h (-96), OF = 1 olurdu.

Adım 7 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = **5Ah**

AX = **005Ah**

BX = 00A0h

CX = **0002h**

toplam = **0000h**

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
▶ mov al, [si]
▶ cbw             ; AL -> AX
  (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

AL = F9h (-7). MSB = 1 → **CBW** AH = FFh, AX = **FFF9h**.

Adım 8 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = F9h

AX = FFF9h

BX = 00A0h

CX = 0001h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw            ; AL -> AX
    (işaretle)
▶ add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
15 mov toplam, bx ; 153 = 0099h
16 ret
```

$BX = BX + AX = 0099h$ (153).

Adım 9 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = F9h

AX = FFF9h

BX = 0099h

CX = 0001h

toplam = 0000h

CBW ile İşaretleli Bayt Toplamı

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi db 100, -30, 90, -7
4 toplam dw 0
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 4
8 xor bx, bx      ; BX = 16 bit toplam
9 dongu:
10 mov al, [si]
11 cbw            ; AL -> AX
    (işaretle)
12 add bx, ax
13 inc si
14 loop dongu
▶ mov toplam, bx ; 153 = 0099h
15 ret
```

Döngü bitti, toplam = **0099h** = 153 ✓ belleğe yazılır. CBW yerine `MOV AH, 0` kullanılsaydı -30 = E2h, 226 olarak eklenirdi.

Adım 10 / 10

DEĞİŞKENLER

AL = F9h

AX = FFF9h

BX = 0099h

CX = 0000h

toplam = 0099h

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 ► lea si, dizi
7 ► mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

SI = dizi, CX = 3 sözcük. Toplam (32 bit) bellekte 0000:0000.

Adım 1 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

DX = 0000h

CF = 0

toplam = 0000h

toplam+2 = 0000h

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 ► mov ax, [si]
10 ► cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

AX = 7530h (30000). Pozitif → CWD DX = 0000h.

Adım 2 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = 7530h

DX = 0000h

CF = 0

toplam = 0000h

toplam+2 = 0000h

İşaretili sözcük dizisi: her eleman CWD ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük ADD, yüksek sözcük ADC ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 ► add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

Düşük sözcük: $0000h + 7530h = 7530h$, $CF = 0$.

Adım 3 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **7530h**

DX = **0000h**

CF = **0**

toplam = **7530h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 ► adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

Yüksek sözcük: $0000h + 0000h + CF(0) = 0000h$. Toplam $00007530h$.

Adım 4 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **7530h**

DX = **0000h**

CF = **0**

toplam = **7530h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 ► mov ax, [si]
10 ► cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

AX = 61A8h (25000), DX = 0000h.

Adım 5 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **61A8h**

DX = **0000h**

CF = **0**

toplam = **7530h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 ► add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

7530h + 61A8h = **D6D8h** (55000). 16 bit işaretli yorumda negatif (OF = 1) ama toplam 32 bit tutulduğu için sorun yok.

Adım 6 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **61A8h**

DX = **0000h**

CF = **0**

toplam = **D6D8h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 ► adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

Yüksek sözcük 0000h kalır: toplam 0000D6D8h = 55000.

Adım 7 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **61A8h**

DX = **0000h**

CF = **0**

toplam = **D6D8h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 ► mov ax, [si]
10 ► cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

AX = F060h (−4000). MSB = 1 → **CWD** **DX = FFFFh**:
DX:AX = FFFF060h (32 bitte −4000).

Adım 8 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **F060h**

DX = **FFFFh**

CF = **0**

toplam = **D6D8h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 ► add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

$D6D8h + F060h = 1C738h \rightarrow$ düşük sözcük **C738h**, **CF = 1**.

Adım 9 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **F060h**

DX = **FFFFh**

CF = **1**

toplam = **C738h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

CWD ve ADC ile 32 Bitlik Toplam

```
1 org 100h
2 jmp basla
3 dizi dw 30000, 25000, -4000
4 toplam dw 0, 0 ; 32 bit toplam
5 basla:
6 lea si, dizi
7 mov cx, 3
8 dongu:
9 mov ax, [si]
10 cwd ; AX -> DX:AX
11 add [toplam], ax ; düşük sözcük
12 ► adc [toplam+2], dx ; yüksek + CF
13 add si, 2
14 loop dongu
15 ret
```

$\text{FFFFh} + 0000\text{h} + \text{CF}(1) = 10000\text{h} \rightarrow$ yüksek sözcük **0000h**. Toplam $0000\text{C738h} = \mathbf{51000}$ ✓

Adım 10 / 10

DEĞİŞKENLER

AX = **F060h**

DX = **FFFFh**

CF = **1**

toplam = **C738h**

toplam+2 = **0000h**

İşaretili sözcük dizisi: her eleman **CWD** ile 32 bite genişletilir, düşük sözcük **ADD**, yüksek sözcük **ADC** ile toplanır.

GRUP 2: ÇARPMA VE BÖLME

Demo: Çarpma / Bölme Hesaplayıcı

Komutu, boyutu ve değerleri seçin; sonucun hangi yazmaçlara yazıldığını görün. Bölmede bölünen, bayt için AX; sözcük için DX:AX'tir.

komut

MUL ▼

boyut

bayt ▼

AL

200

işlenen

3

$$200 \times 3 = 600$$

AX = 0258h

AH = 02h

AL = 58h

CF = OF = 1

Sonuç üst yarıya taşıtı → CF = OF = 1.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

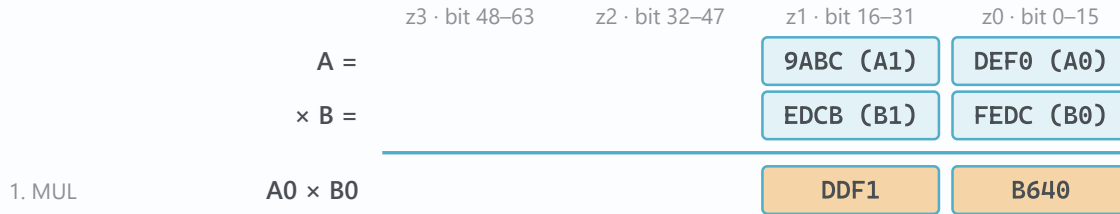
8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

	z3 · bit 48–63	z2 · bit 32–47	z1 · bit 16–31	z0 · bit 0–15
A =			9ABC (A1)	DEF0 (A0)
× B =			EDCB (B1)	FEDC (B0)

A = 9ABCDEF0h ve B = EDCBFEDCh, 16 bitlik yarılarına ayırılır: A = A1:A0, B = B1:B0.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

$A0 \times B0$ kaydırılmaz: sonucun en düşük iki sözcüğüne (z1:z0) düşer.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

		z3 · bit 48–63	z2 · bit 32–47	z1 · bit 16–31	z0 · bit 0–15
	A =			9ABC (A1)	DEF0 (A0)
	× B =			EDCB (B1)	FEDC (B0)
1. MUL	A0 × B0			DDF1	B640
2. MUL · 16 bit kayık	A1 × B0		9A0B	8190	
3. MUL · 16 bit kayık	A0 × B1		CF14	F850	

$A1 \times B0$ ve $A0 \times B1$ ikisi de 2^{16} ile çarpılmıştır: z2:z1 sütunlarına yazılır.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

		z3 · bit 48–63	z2 · bit 32–47	z1 · bit 16–31	z0 · bit 0–15
	A =			9ABC (A1)	DEF0 (A0)
	× B =			EDCB (B1)	FEDC (B0)
1. MUL	A0 × B0			DDF1	B640
2. MUL · 16 bit kayık	A1 × B0		9A0B	8190	
3. MUL · 16 bit kayık	A0 × B1		CF14	F850	
4. MUL · 32 bit kayık	A1 × B1	8FBA	BF14		

$A1 \times B1 \cdot 2^{32}$ ile çarpılmıştır: z3:z2 sütunlarına yazılır.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

		z3 · bit 48–63	z2 · bit 32–47	z1 · bit 16–31	z0 · bit 0–15
	A =			9ABC (A1)	DEF0 (A0)
	× B =			EDCB (B1)	FEDC (B0)
1. MUL	A0 × B0			DDF1	B640
2. MUL · 16 bit kayık	A1 × B0		9A0B	8190	
3. MUL · 16 bit kayık	A0 × B1		CF14	F850	
4. MUL · 32 bit kayık	A1 × B1	8FBA	BF14		
	sütun eldeleri	+2 elde	+2 elde		

Sütun toplamaları: $z1 = 257D1h \rightarrow$ yaz 57D1h, **2 elde**; $z2 = 22835h \rightarrow$ yaz 2835h, **2 elde**. Her ADD en çok 1 elde verir: kodda ADC zinciri bu yüzden var.

32 × 32 Bit Çarpma: Kısmi Çarpımlar

8086 en çok 16×16 bit çarpar. 32 bitlik sayılar sözcüklere bölünür: $A \times B = A1 \cdot B1 \cdot 2^{32} + (A1 \cdot B0 + A0 \cdot B1) \cdot 2^{16} + A0 \cdot B0$. Dört **MUL**, sonuçlar sözcük konumuna göre **ADD** / **ADC** ile toplanır; sonuç 64 bittir.

		z3 · bit 48–63	z2 · bit 32–47	z1 · bit 16–31	z0 · bit 0–15
A =				9ABC (A1)	DEF0 (A0)
× B =				EDCB (B1)	FEDC (B0)
1. MUL	A0 × B0			DDF1	B640
2. MUL · 16 bit kayık	A1 × B0		9A0B	8190	
3. MUL · 16 bit kayık	A0 × B1		CF14	F850	
4. MUL · 32 bit kayık	A1 × B1	8FBA	BF14		
sütun eldeleri		+2 elde	+2 elde		
A × B =		8FBC	2835	57D1	B640

Sonuç: **8FBC 2835 57D1 B640h**. Kontrol (onluk): $2596069104 \times 3989569244 = 10357197452617037376 \checkmark$

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
▶ mov ax, [x]      ; A0
▶ mul [y]          ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]    ; A1
7 mul [y]          ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]     ; A0
11 mul [y+2]       ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]   ; A1
16 mul [y+2]       ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)     ; 64 bit sonuç
```

AX = A0 = DEF0h, **MUL [y]** : $A0 \times B0 = DEF0h \times FEDCh = \mathbf{DDF1:B640h}$ (DX:AX). DX $\neq 0$ olduğundan MUL CF = 1 yapar.

Adım 1 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **B640h**

DX = **DDF1h**

CF = **1**

z3 = **0000h**

z2 = **0000h**

z1 = **0000h**

z0 = **0000h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]      ; A0
3 mul [y]          ; A0*B0
4 ▶ mov [z], ax
5 ▶ mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]    ; A1
7 mul [y]          ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]     ; A0
11 mul [y+2]       ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]   ; A1
16 mul [y+2]       ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)     ; 64 bit sonuç
```

İlk kısmi çarpım z0 (bit 0–15) ve z1 (bit 16–31) sözcüklerine yazılır.

Adım 2 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = B640h

DX = DDF1h

CF = 1

z3 = 0000h

z2 = 0000h

z1 = DDF1h

z0 = B640h

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 ▶ mov ax, [x+2]      ; A1
7 ▶ mul [y]            ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]         ; A0
11 mul [y+2]           ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]       ; A1
16 mul [y+2]           ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)      ; 64 bit sonuç
```

$A1 \times B0 = 9ABCh \times FEDCh = \mathbf{9A0B:8190h}$. 16 bit sola kaymış: z1 ve z2'ye eklenecek.

Adım 3 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 8190h

DX = 9A0Bh

CF = 1

z3 = 0000h

z2 = 0000h

z1 = DDF1h

z0 = B640h

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 ► add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh  ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)       ; 64 bit sonuç
```

$z1 + AX = DDF1h + 8190h \rightarrow z1 = \mathbf{5F81h}$, CF = 1.

Adım 4 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **8190h**

DX = **9A0Bh**

CF = **1**

z3 = **0000h**

z2 = **0000h**

z1 = 5F81h

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 ► adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh  ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)        ; 64 bit sonuç
```

$z2 = 0 + DX + CF = \mathbf{9A0Ch}$. $z2$ önceden 0 olduğu için burada yeni elde oluşmaz.

Adım 5 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 8190h

DX = 9A0Bh

CF = 0

z3 = 0000h

z2 = 9A0Ch

z1 = 5F81h

z0 = B640h

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 ► mov ax, [x]        ; A0
11 ► mul [y+2]          ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh   ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)        ; 64 bit sonuç
```

$A0 \times B1 = \text{DEF0h} \times \text{EDCBh} = \mathbf{CF14:F850h}$. Bu da $z1-z2$ konumuna eklenir.

Adım 6 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = F850h

DX = CF14h

CF = 1

z3 = 0000h

z2 = 9A0Ch

z1 = 5F81h

z0 = B640h

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]         ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 ► add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)       ; 64 bit sonuç
```

z1 = 5F81h + F850h → **57D1h**, CF = 1.

Adım 7 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **F850h**

DX = **CF14h**

CF = **1**

z3 = **0000h**

z2 = **9A0Ch**

z1 = 57D1h

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1  org 100h
2  mov ax, [x]          ; A0
3  mul [y]              ; A0*B0
4  mov [z], ax
5  mov [z+2], dx
6  mov ax, [x+2]        ; A1
7  mul [y]              ; A1*B0
8  add [z+2], ax
9  adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 ► adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh  ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)       ; 64 bit sonuç
```

$z2 = 9A0Ch + CF14h + CF \rightarrow \mathbf{6921h}$, $CF = 1$: elde $z3$ 'e gitmeli!

Adım 8 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **F850h**

DX = **CF14h**

CF = **1**

z3 = **0000h**

z2 = 6921h

z1 = **57D1h**

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 ► adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)        ; 64 bit sonuç
```

ADC [z+6], 0 : yalnızca eldeyi taşır → z3 = **0001h**.

Adım 9 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **F850h**

DX = **CF14h**

CF = **0**

z3 = **0001h**

z2 = **6921h**

z1 = **57D1h**

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1 org 100h
2 mov ax, [x]          ; A0
3 mul [y]              ; A0*B0
4 mov [z], ax
5 mov [z+2], dx
6 mov ax, [x+2]        ; A1
7 mul [y]              ; A1*B0
8 add [z+2], ax
9 adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 ▶ mov ax, [x+2]      ; A1
16 ▶ mul [y+2]          ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)       ; 64 bit sonuç
```

$A1 \times B1 = 9ABCh \times EDCBh = \mathbf{8FBA:BF14h}$, 32 bit sola kaymış: z2–z3.

Adım 10 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **BF14h**

DX = **8FBAh**

CF = **1**

z3 = **0001h**

z2 = **6921h**

z1 = **57D1h**

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1  org 100h
2  mov ax, [x]          ; A0
3  mul [y]              ; A0*B0
4  mov [z], ax
5  mov [z+2], dx
6  mov ax, [x+2]        ; A1
7  mul [y]              ; A1*B0
8  add [z+2], ax
9  adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 ► add [z+4], ax
18 adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh  ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)       ; 64 bit sonuç
```

z2 = 6921h + BF14h → **2835h**, CF = 1.

Adım 11 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **BF14h**

DX = **8FBAh**

CF = **1**

z3 = **0001h**

z2 = 2835h

z1 = **57D1h**

z0 = **B640h**

32 × 32 Bit Çarpma: Kod İzleme

```
1  org 100h
2  mov ax, [x]          ; A0
3  mul [y]              ; A0*B0
4  mov [z], ax
5  mov [z+2], dx
6  mov ax, [x+2]        ; A1
7  mul [y]              ; A1*B0
8  add [z+2], ax
9  adc [z+4], dx
10 mov ax, [x]          ; A0
11 mul [y+2]            ; A0*B1
12 add [z+2], ax
13 adc [z+4], dx
14 adc [z+6], 0
15 mov ax, [x+2]        ; A1
16 mul [y+2]            ; A1*B1
17 add [z+4], ax
18 ► adc [z+6], dx
19 ret
20 x dw 0DEF0h, 9ABCh   ; A = 9ABCDEF0h
21 y dw 0FEDCh, 0EDCBh  ; B = EDCBFEDCh
22 z dw 4 dup(0)        ; 64 bit sonuç
```

$z3 = 0001h + 8FBAh + CF = \mathbf{8FBC}$ h. Sonuç $z3:z2:z1:z0 = \mathbf{8FBC\ 2835\ 57D1\ B640}$ h ✓

Adım 12 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **BF14h**

DX = **8FBAh**

CF = **0**

z3 = **8FBC**h

z2 = **2835**h

z1 = **57D1**h

z0 = **B640**h

GRUP 3: TEK İŞLENENLİ

INC, DEC, NOT, NEG

- İşlenenler: **REG** (AX, BX, ... SP) veya **memory** ([BX] , [BX+SI+7] , değişken). Sabit olamaz.
- INC** ve **DEC** yalnızca **ZF, SF, OF, PF, AF**'yi etkiler; **CF**'ye dokunmaz.
- NOT** hiçbir bayrağı etkilemez! İşlenenin her bitini ters çevirir (birler tümleyeni).
- NEG** CF, ZF, SF, OF, PF, AF'yi etkiler. İşleneni negatif yapar (**ikiye tümleyen**): her biti tersler, ardından 1 ekler. Ör. $5 \rightarrow -5$, $-2 \rightarrow 2$.

Komut	CF	ZF	SF	OF	PF	AF
INC , DEC	—	✓	✓	✓	✓	✓
NOT	—	—	—	—	—	—
NEG	✓ (işlenen $\neq 0$ ise 1)	✓	✓	✓	✓	✓

—: değişmez. INC/DEC'in CF'yi korması, döngü içinde ADC ile çok baytlı toplama yaparken sayaç artırmayı mümkün kılar.

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

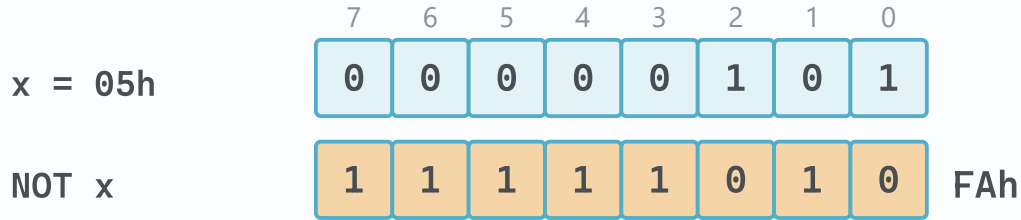
$x = 05h$

7	6	5	4	3	2	1	0
0	0	0	0	0	1	0	1

$x = 5 = 0000\ 0101b.$

Adım 1 / 6

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

NOT: her bit terslenir → 1111 1010b = FAh (−6). Birler tümleyeni.

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0	
x = 05h	0	0	0	0	0	1	0	1	
NOT x	1	1	1	1	1	0	1	0	FAh
+ 1 → NEG	1	1	1	1	1	0	1	1	FBh

+1: FBh = 1111 1011b = -5. **NEG** bu iki adımı tek komutta yapar; CF = 1 (x ≠ 0).

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0	
x = FEh	1	1	1	1	1	1	1	0	
NOT x	0	0	0	0	0	0	0	1	01h
+ 1 → NEG	0	0	0	0	0	0	1	0	02h

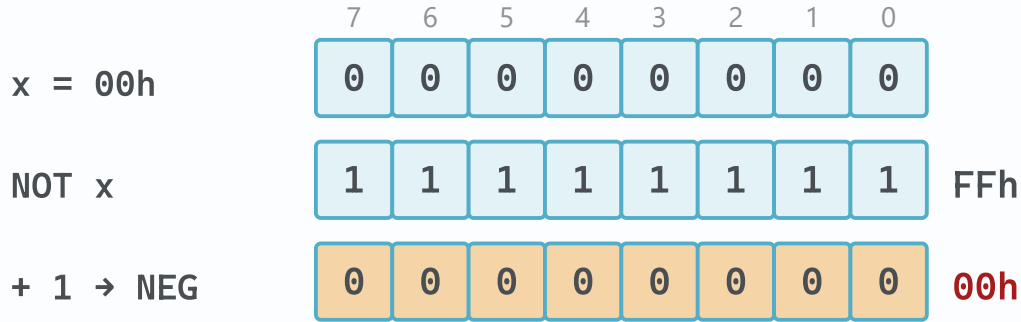
x = FEh (-2): NOT → 01h, +1 → **02h**. Negatifin negatifi pozitiftir.

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

	7	6	5	4	3	2	1	0	
x = 80h	1	0	0	0	0	0	0	0	
NOT x	0	1	1	1	1	1	1	1	7Fh
+ 1 → NEG	1	0	0	0	0	0	0	0	80h

Özel durum: x = 80h (-128). NOT → 7Fh, +1 → **80h**: +128 bayta sığmaz → **OF = 1**.

NEG: İkiye Tümleyen Adım Adım

x = 0: sonuç 0, **CF** = 0 (NEG'de CF = 1 olmayan tek durum), ZF = 1.

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

► **mov** al, 0FFh

2 **inc** al ; FFh + 1

3 **dec** al ; 00h - 1

4 **mov** bl, 7Fh ; +127

5 **inc** bl ; +128 ?

6 **not** bl

7 **neg** bl

AL = FFh (255 / -1).

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = **FFh**

BL = **00h**

CF = **0**

ZF = **0**

SF = **0**

OF = **0**

PF = **0**

AF = **0**

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov al, 0FFh
▶ inc al          ; FFh + 1
3 dec al          ; 00h - 1
4 mov bl, 7Fh     ; +127
5 inc bl          ; +128 ?
6 not bl
7 neg bl
```

$\text{FFh} + 1 = \mathbf{00h}$, $\text{ZF} = 1$. ADD olsaydı $\text{CF} = 1$ olurdu; **INC** **CF**'yi **değiştirmez** → $\text{CF} = 0$ kaldı.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = **00h**

BL = 00h

CF = 0

ZF = **1**

SF = 0

OF = 0

PF = **1**

AF = **1**

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov al, 0FFh
2 inc al          ; FFh + 1
3 ► dec al        ; 00h - 1
4 mov bl, 7Fh     ; +127
5 inc bl          ; +128 ?
6 not bl
7 neg bl
```

$00h - 1 = \mathbf{FFh}$, $SF = 1$. Ödünç olsa da CF yine değişmedi.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = **FFh**

BL = **00h**

CF = **0**

ZF = **0**

SF = **1**

OF = **0**

PF = **1**

AF = **1**

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov al, 0FFh
2 inc al          ; FFh + 1
3 dec al          ; 00h - 1
4 ► mov bl, 7Fh   ; +127
5 inc bl          ; +128 ?
6 not bl
7 neg bl
```

BL = 7Fh = +127, en büyük pozitif bayt.

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = FFh

BL = 7Fh

CF = 0

ZF = 0

SF = 1

OF = 0

PF = 1

AF = 1

GRUP 3: TEK İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov al, 0FFh
2 inc al          ; FFh + 1
3 dec al          ; 00h - 1
4 mov bl, 7Fh     ; +127
5 ► inc bl        ; +128 ?
6 not bl
7 neg bl
```

$7Fh + 1 = 80h = -128$: işaretli taşma → **OF = 1**, SF = 1.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = FFh

BL = 80h

CF = 0

ZF = 0

SF = 1

OF = 1

PF = 0

AF = 1

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov a1, 0FFh
2 inc a1          ; FFh + 1
3 dec a1          ; 00h - 1
4 mov b1, 7Fh     ; +127
5 inc b1          ; +128 ?
▶ not b1
7 neg b1
```

NOT : 80h → **7Fh**. Bayraklar **hiç değişmedi** (SF hâlâ 1 görünüyor).

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = FFh

BL = **7Fh**

CF = 0

ZF = 0

SF = 1

OF = 1

PF = 0

AF = 1

GRUP 3: TEK İŞLENENLİ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: INC, DEC, NOT, NEG

```
1 mov a1, 0FFh
2 inc a1          ; FFh + 1
3 dec a1          ; 00h - 1
4 mov b1, 7Fh     ; +127
5 inc b1          ; +128 ?
6 not b1
▶ neg b1
```

NEG : $-127 = 81h$. CF = 1 (işlenen $\neq 0$), SF = 1, OF = 0.

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

AL = FFh

BL = 81h

CF = 1

ZF = 0

SF = 1

OF = 0

PF = 1

AF = 1

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA

Dizi Elemanları Toplama

```
org 100h
jmp start
vec1 db 1, 2, 5, 6
vec2 db 3, 5, 6, 1
vec3 db ?, ?, ?, ?
start:
lea si, vec1
lea bx, vec2
lea di, vec3
mov cx, 4
sum:
mov al, [si]
add al, [bx]
mov [di], al
inc si
inc bx
inc di
loop sum
ret
```

- `vec3[i] = vec1[i] + vec2[i]`, $i = 0 \dots 3$.
- `JMP start` veri tanımlarının üzerinden atlar; aksi hâlde işlemci veri baytlarını komut sanardı.
- SI, BX, DI üç dizinin **işaretçileridir**; `LEA` adresi (bağıl konumu) yükler.
- `[SI]` : SI'nin gösterdiği bellek baytı (dolaylı adresleme).
- `LOOP sum` : CX'i 1 azaltır, $CX \neq 0$ ise `sum` 'a döner → 4 tur.
- Beklenen sonuç: `vec3 = 4, 7, 11, 7`.

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
▶ jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```

vec1 (0102h)

1	2	5	6

vec2 (0106h)

3	5	6	1

vec3 (010Ah)

0	0	0	0

JMP start : veriler (0102h–010Dh) atlanır, 010Eh'ye gidilir.

Adım 1 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0000h

BX = 0000h

DI = 0000h

CX = 0000h

AL = 00h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 ► lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```

vec1 (0102h)

1	2	5	6

▲
SI

vec2 (0106h)

3	5	6	1

vec3 (010Ah)

0	0	0	0

SI = vec1'in adresi = **0102h**.

Adım 2 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = **0102h**

BX = 0000h

DI = 0000h

CX = 0000h

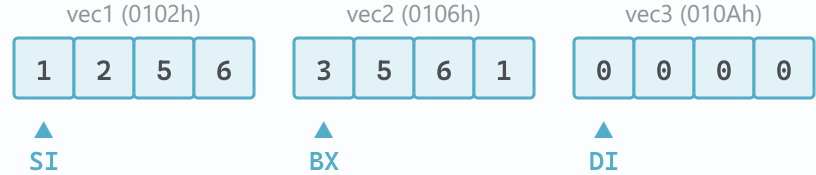
AL = 00h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 ▶ lea bx, vec2
9 ▶ lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


BX = 0106h (vec2), DI = 010Ah (vec3).

Adım 3 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0102h

BX = 0106h

DI = 010Ah

CX = 0000h

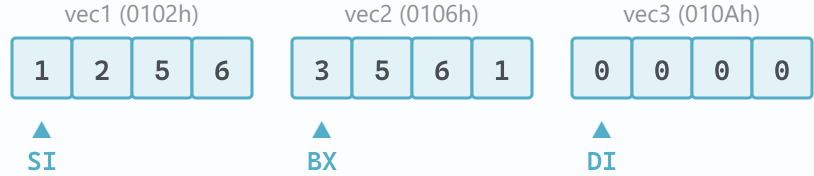
AL = 00h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
▶ 10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


CX = 4 tur.

Adım 4 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0102h

BX = 0106h

DI = 010Ah

CX = 0004h

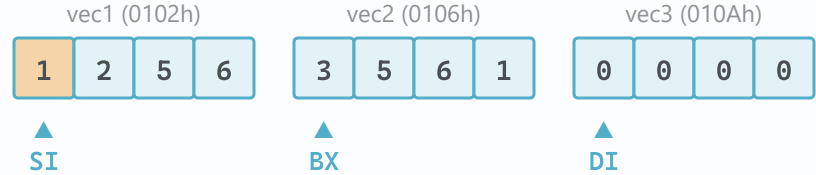
AL = 00h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 ► mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Tur 1: AL ← [SI] = [0102h] = 1.

Adım 5 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0102h

BX = 0106h

DI = 010Ah

CX = 0004h

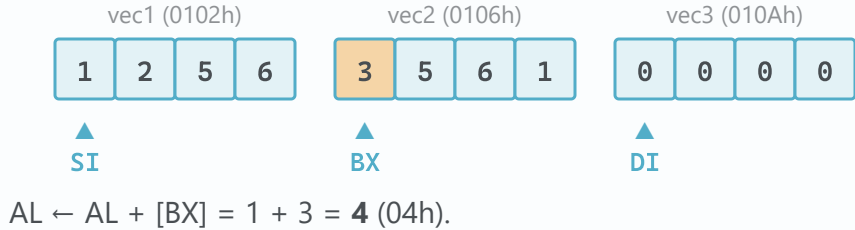
AL = 01h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 ► add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Adım 6 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0102h

BX = 0106h

DI = 010Ah

CX = 0004h

AL = 04h

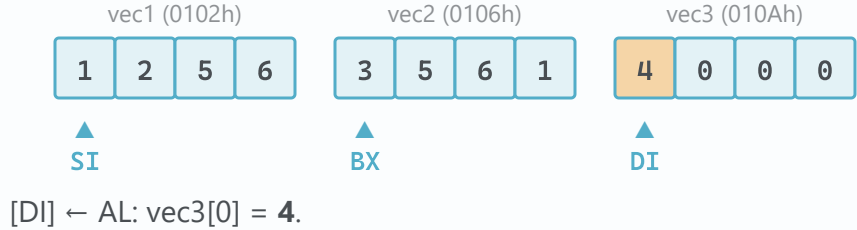
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 ► mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Adım 7 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0102h

BX = 0106h

DI = 010Ah

CX = 0004h

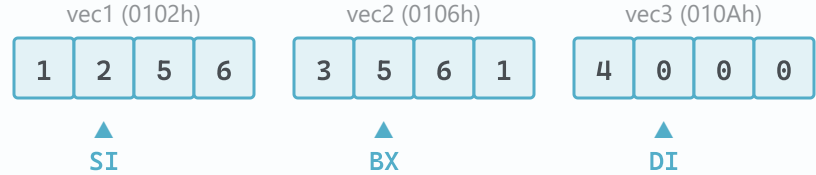
AL = 04h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Üç işaretçi de bir bayt ilerler (diziler bayt dizisidir; sözcük dizisi olsaydı 2 eklenirdi).

Adım 8 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0103h

BX = 0107h

DI = 010Bh

CX = 0004h

AL = 04h

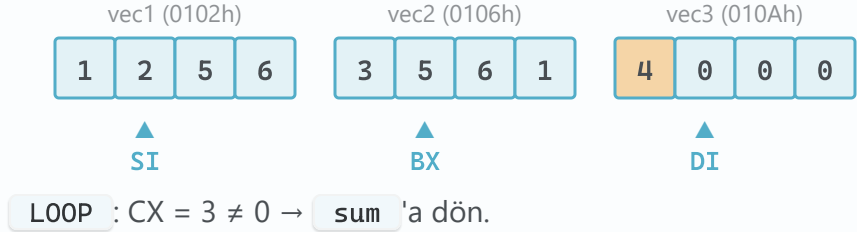
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Adım 9 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0103h

BX = 0107h

DI = 010Bh

CX = 0003h

AL = 04h

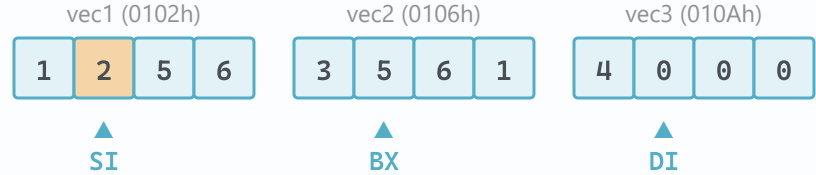
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 ► mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Tur 2: AL ← [SI] = [0103h] = 2.

Adım 10 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0103h

BX = 0107h

DI = 010Bh

CX = 0003h

AL = 02h

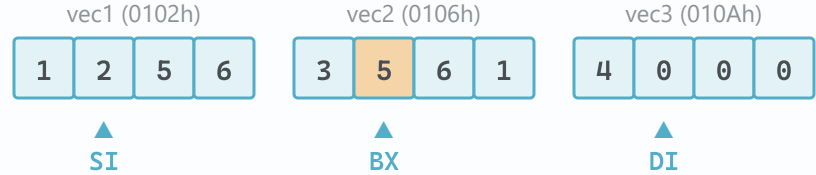
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 ► add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


$AL \leftarrow AL + [BX] = 2 + 5 = 7 \text{ (07h)}$.

Adım 11 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0103h

BX = 0107h

DI = 010Bh

CX = 0003h

AL = 07h

CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 ► mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```

vec1 (0102h)

▲
SI

vec2 (0106h)

▲
BX

vec3 (010Ah)

▲
DI

[DI] ← AL: vec3[1] = 7.

Adım 12 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0103h

BX = 0107h

DI = 010Bh

CX = 0003h

AL = 07h

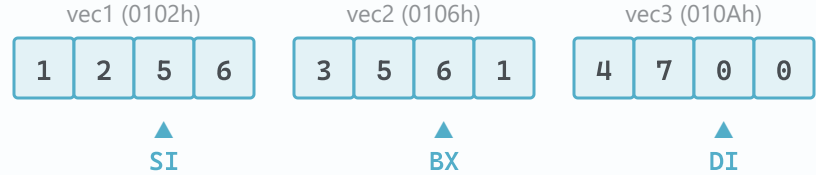
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Üç işaretçi de bir bayt ilerler (diziler bayt dizisidir; sözcük dizisi olsaydı 2 eklenirdi).

Adım 13 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0104h

BX = 0108h

DI = 010Ch

CX = 0003h

AL = 07h

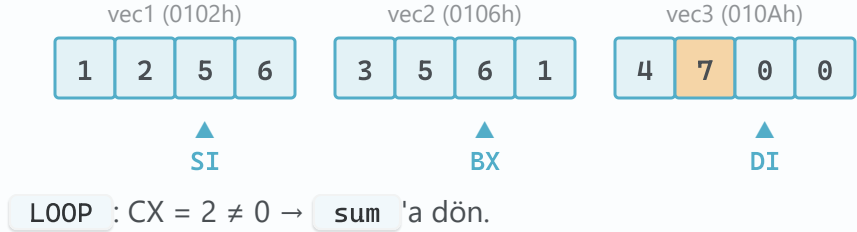
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
19 ret
```


Adım 14 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0104h

BX = 0108h

DI = 010Ch

CX = 0002h

AL = 07h

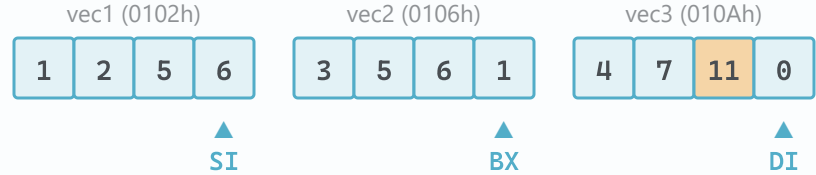
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 ► loop sum
19 ret
```


Tur 3 (özet): $5 + 6 = 11 \rightarrow \text{vec3}[2]$. **LOOP**: $CX = 1 \neq 0 \rightarrow$ **sum** 'a dön.

Adım 15 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0105h

BX = 0109h

DI = 010Dh

CX = 0001h

AL = 0Bh

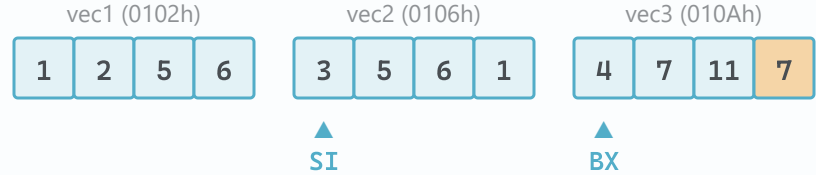
CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 ► loop sum
19 ret
```


Tur 4 (özet): $6 + 1 = 7 \rightarrow \text{vec3}[3]$. **LOOP**: CX = 0 → döngü biter.

Adım 16 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0106h

BX = 010Ah

DI = 010Eh

CX = 0000h

AL = 07h

CF = 0

ZF = 0

Kod İzleme: Dizi Toplama

```
1 org 100h
2 jmp start
3 vec1 db 1, 2, 5, 6
4 vec2 db 3, 5, 6, 1
5 vec3 db ?, ?, ?, ?
6 start:
7 lea si, vec1
8 lea bx, vec2
9 lea di, vec3
10 mov cx, 4
11 sum:
12 mov al, [si]
13 add al, [bx]
14 mov [di], al
15 inc si
16 inc bx
17 inc di
18 loop sum
▶ ret
```

vec1 (0102h)

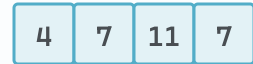

vec2 (0106h)

▲
SI

vec3 (010Ah)

▲
BX

RET : vec3 = **4, 7, 11, 7** (04h 07h 0Bh 07h).

Adım 17 / 17

DEĞİŞKENLER

SI = 0106h

BX = 010Ah

DI = 010Eh

CX = 0000h

AL = 07h

CF = 0

ZF = 0

ÖRNEK: DİZİ TOPLAMA

Bellekte Program ve Veri

Adres	Baytlar	Anlamı
0100	EB 0C	JMP 010Eh +0Ch: 0102h + 0Ch
0102	01 02 05 06	vec1 veri
0106	03 05 06 01	vec2 veri
010A	04 07 0B 07	vec3 çalıştıktan sonra
010E	BE 02 01	MOV SI, 0102h LEA → MOV
0111	BB 06 01	MOV BX, 0106h
0114	BF 0A 01	MOV DI, 010Ah

Adres	Baytlar	Anlamı
0117	B9 04 00	MOV CX, 0004h little-endian
011A	8A 04	MOV AL, [SI] sum:
011C	02 07	ADD AL, [BX]
011E	88 05	MOV [DI], AL
0120	46 / 43 / 47	INC SI / BX / DI 1'er bayt
0123	E2 F5	LOOP 011Ah F5h = -11
0125	C3	RET

emu8086 bellek penceresi (CS = DS = 0700h). Kod ve veri aynı kesimdedir; assembler LEA'yı daha kısa olan **MOV reg, sabit** olarak kodlamıştır.

İkili Kodlu Onluk (BCD)

- **BCD** (Binary Coded Decimal): her onluk basamak ayrı bir 4 bitlik grupta (0000–1001) tutulur.
- **Paketlenmemiş** (unpacked) BCD: bayt başına bir basamak. **Paketlenmiş** (packed): bayt başına iki basamak.
- İşlemci toplamayı ikili yapar; sonucun BCD'ye düzeltilmesi için özel komutlar vardır.

Gösterim	14 sayısı	Bayt(lar)
İkili	0000 1110b	0Eh
Paketlenmemiş BCD	0000 0001 · 0000 0100	01h 04h (AH, AL)
Paketlenmiş BCD	0001 0100b	14h
ASCII	'1' '4'	31h 34h

BCD Düzeltme Komutları

Komut	Ne zaman?	Etki
AAA	paketlenmemiş toplamadan sonra	AL'yi BCD'ye düzelt, elde AH'ye
AAS	paketlenmemiş çıkarmadan sonra	AL'yi düzelt, ödünç AH'den
AAM	paketlenmemiş çarpmadan sonra	$AH = AL / 10$, $AL = AL \bmod 10$
AAD	paketlenmemiş bölmeden önce	$AL = AH \times 10 + AL$, $AH = 0$
DAA / DAS	paketlenmiş toplama / çıkarmadan sonra	AL'deki iki basamağı düzelt

Düzeltme komutları yalnızca **AL** (ve AH) üzerinde çalışır; bu yüzden BCD toplama/çıkarma bayt bayt yapılır.

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
▶ mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AH = 09h: birinci basamak 9.

Adım 1 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0900h

BL = 00h

CF = 0

AF = 0

ZF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 ► mov    al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AL = 05h: ikinci basamak 5. AX = 0905h.

Adım 2 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0905h

BL = 00h

CF = 0

AF = 0

ZF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
▶ add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

09h + 05h = **0Eh** (14): ikili doğru ama BCD değil ($E > 9$). Nibble eldesi yok → AF = 0.

Adım 3 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **090Eh**

BL = 00h

CF = 0

AF = 0

ZF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
▶ xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AH = 0: onlar basamağı temizlendi. AX = 000Eh.

Adım 4 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 000Eh

BL = 00h

CF = 0

AF = 0

ZF = 1

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
▶ aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or     ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AAA : AL'nin düşük nibble'ı $E > 9 \rightarrow AL + 6 = 14h$, **AH + 1**, AF = CF = 1; AL'nin üst nibble'ı silinir $\rightarrow$ **AX = 0104h** $\rightarrow$ "14".

Adım 5 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0104h

BL = 00h

CF = 1

AF = 1

ZF = 1

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 ▶ or     ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al      ; '4' sakla
14 mov     al, ah      ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

Her basamağa 30h eklenir: AX = **3134h** = '1','4'.

Adım 6 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = **3134h**

BL = **00h**

CF = **0**

AF = **1**

ZF = **0**

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 ► mov    bl, al    ; '4' sakla
14 ► mov    al, ah    ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

BL = '4' saklanır, AL = '1'.

Adım 7 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 3131h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 ▶ mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AH = 0Eh (teletype).

Adım 8 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0E31h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 ► int   10h
17 mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

'1' yazılır.

Adım 9 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0E31h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

1

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 ► mov     al, bl
18 int     10h
19 ret
```

AL = '4'.

Adım 10 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0E34h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

1

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':
2 mov     ah, 09h
3 ; second number '5':
4 mov     al, 05h
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh
6 add     al, ah
7 ; clear tens byte of bcd
8 xor     ah, ah
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'
10 aaa
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir
13 mov     bl, al     ; '4' sakla
14 mov     al, ah     ; '1'
15 mov     ah, 0Eh
16 int     10h
17 mov     al, bl
18 ► int   10h
19 ret
```

'4' yazılır. Ekranda **14**.

Adım 11 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0E34h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

14

Kod İzleme: AAA ile 9 + 5

```
1 ; first number '9':  
2 mov     ah, 09h  
3 ; second number '5':  
4 mov     al, 05h  
5 ; al = al + ah = 09h + 05h = 0eh  
6 add     al, ah  
7 ; clear tens byte of bcd  
8 xor     ah, ah  
9 ; adjust result to bcd form, ah = 1, al = 4 -> '14'  
10 aaa  
11 ; --- sonucu yazdır (ek) ---  
12 or      ax, 3030h ; ASCII'ye çevir  
13 mov     bl, al     ; '4' sakla  
14 mov     al, ah     ; '1'  
15 mov     ah, 0Eh  
16 int     10h  
17 mov     al, bl  
18 int     10h  
▶ ret
```

RET

Adım 12 / 12

DEĞİŞKENLER

AX = 0E34h

BL = 34h

CF = 0

AF = 1

ZF = 0

ÇIKTI

14

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)

► **mov** al, 05h

3 **mov** bl, 08h

4 **sub** al, bl

5 ; convert to bcd, al = 7

6 ; and 1 is borrowed from ah,

7 ; like calculating 15 - 8:

8 **aas**

9 ; --- yazdır ---

10 **or** al, 30h

11 **mov** ah, 0Eh

12 **int** 10h

13 **mov** ah, 0

14 **int** 16h

15 **ret**

AL = 05h. emu8086 programı AX = 0000h ile başlatır.

Adım 1 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0005h

BL = 00h

CF = 0

AF = 0

SF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 ► mov    bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 int     10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
15 ret
```

BL = 08h.

Adım 2 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0005h

BL = 08h

CF = 0

AF = 0

SF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 ► sub    al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 int     10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
15 ret
```

5 – 8 = -3 = **FDh**. Ödünç: CF = 1; düşük nibble'da da ödünç: AF = 1.

Adım 3 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 00FDh

BL = 08h

CF = 1

AF = 1

SF = 1

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
▶ aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 int     10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
15 ret
```

AAS : $AF = 1 \rightarrow AL - 6 = F7h$, **AH - 1 = FFh**, $CF = AF = 1$; üst nibble silinir → **AX = FF07h**.

Adım 4 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = FF07h

BL = 08h

CF = 1

AF = 1

SF = 1

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
▶ or      al, 30h
11 mov    ah, 0Eh
12 int    10h
13 mov    ah, 0
14 int    16h
15 ret
```

AL = 37h = '7'.

Adım 5 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = FF37h

BL = 08h

CF = 0

AF = 1

SF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 ► mov    ah, 0Eh
12 int     10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
15 ret
```

AH = 0Eh.

Adım 6 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0E37h

BL = 08h

CF = 0

AF = 1

SF = 0

ÇIKTI

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 ► int    10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
15 ret
```

'7' yazılır.

Adım 7 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0E37h

BL = 08h

CF = 0

AF = 1

SF = 0

ÇIKTI

7

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 int     10h
▶ mov     ah, 0
▶ int     16h
15 ret
```

Tuş beklenir.

Adım 8 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0037h

BL = 08h

CF = 0

AF = 1

SF = 0

ÇIKTI

7

Kod İzleme: AAS ile 5 – 8

```
1 ; make 5 - 8, al = 0fdh (not in bcd form)
2 mov     al, 05h
3 mov     bl, 08h
4 sub     al, bl
5 ; convert to bcd, al = 7
6 ; and 1 is borrowed from ah,
7 ; like calculating 15 - 8:
8 aas
9 ; --- yazdır ---
10 or      al, 30h
11 mov     ah, 0Eh
12 int     10h
13 mov     ah, 0
14 int     16h
▶ ret
```

Sonuç "7, ödünç 1": $15 - 8 = 7$ gibi. Gerçek fark -3 'tür; $CF = 1$ sonucun negatif olduğunu, 7'nin -3 'ün 10'a tümleyeni olduğunu söyler.

Adım 9 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = **0037h**

BL = **08h**

CF = **0**

AF = **1**

SF = **0**

ÇIKTI

7

BCD ARİTMETİĞİ

AAM ve AAD

AAM · çarpmadan sonra

```
mov al, 7
mov bl, 8
mul bl      ; AX = 0038h (56)
aam         ; AH = 05h, AL = 06h
```

AL'yi 10'a böler: bölüm AH'ye, kalan AL'ye. 56
→ "5", "6".

AAD · bölmeden önce

```
mov ax, 0504h ; '54' paketlenmemiş
aad           ; AX = 0036h (54)
mov bl, 6
div bl        ; AL = 09h, AH = 00h
```

$AL = AH \times 10 + AL$, $AH = 0$: iki basamak ikili
sayıya çevrilir, sonra normal DIV.

Paketlenmiş BCD için DAA: $MOV\ AL, 38h / ADD\ AL, 45h \rightarrow AL = 7Dh$, DAA $\rightarrow AL = \mathbf{83h}$ ($38 + 45 = 83$).

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
▶ MOV AL, 6
▶ MOV BL, 9

3 MUL BL ; AX = 6 × 9
4 AAM ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA ; BCD düzelt
12 RET
```

AH

00h

AL

06h

BL

09h

AF

0

CF

0

AX = 0006h (ikili 6)

AL nibble'ları: 0 | 6

İki tek basamaklı sayı: AL = 6, BL = 9.

Adım 1 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0006h

BL = 09h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 ► MUL BL ; AX = 6 × 9
4 AAM ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA ; BCD düzelt
12 RET
```

AH	AL	BL	AF	CF
00h	36h	09h	?	0

AX = 0036h (ikili 54)

AL nibble'ları: 3 | 6

MUL BL : AX = 6 × 9 = 54 = 0036h. İkili sonuç; ekrana yazmak için basamaklara ayrılmalı.

Adım 2 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0036h

BL = 09h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL      ; AX = 6 × 9
4 ► AAM      ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD        ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA        ; BCD düzelt
12 RET
```


AX = 0504h (ikili 1284)

AL nibble'ları: 0 | 4

AAM : $AL / 10 \rightarrow AH = 5$ (bölüm), $AL = 4$ (kalan). AX = 0504h: paketlenmemiş "54".

Adım 3 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0504h

BL = 09h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL ; AX = 6 × 9
4 AAM ; basamaklara ayır
▶ 5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA ; BCD düzelt
12 RET
```

AH

07h

AL

02h

BL

09h

AF

?

CF

?

AX = 0702h (ikili 1794)

AL nibble'ları: 0 | 2

AX = 0702h: paketlenmemiş BCD "72" (AH = 7, AL = 2).

Adım 4 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0702h

BL = 09h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL      ; AX = 6 × 9
4 AAM         ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
▶ AAD         ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA        ; BCD düzelt
12 RET
```


AX = 0048h (ikili 72)

AL nibble'ları: 4 | 8

AAD : $AL = 7 \times 10 + 2 = 72 = 48h$, AH = 0. Bölmeden önce ikiliye çevrildi.

Adım 5 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0048h

BL = 09h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL ; AX = 6 × 9
4 AAM ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD ; ikiliye çevir
▶ MOV BL, 8
▶ DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA ; BCD düzelt
12 RET
```


AX = 0009h (ikili 9)

AL nibble'ları: 0 | 9

DIV BL : $72 / 8 \rightarrow AL = 9, AH = 0$ (kalan). AAD olmasaydı 0702h = 1794 bölünürdü.

Adım 6 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0009h

BL = 08h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL ; AX = 6 × 9
4 AAM ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 ► MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA ; BCD düzelt
12 RET
```


AX = 0019h (ikili 25)

AL nibble'ları: 1 | 9

AL = 19h: paketlenmiş BCD "19" (bir baytta iki basamak).

Adım 7 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0019h

BL = 08h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL      ; AX = 6 × 9
4 AAM         ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD         ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
▶ ADD AL, 28h ; + 28
11 DAA        ; BCD düzelt
12 RET
```

AH	AL	BL	AF	CF
00h	41h	08h	1	0

AX = 0041h (ikili 65)

AL nibble'ları: 4 | 1

19h + 28h = 41h: ikili toplama. 9 + 8 = 17 alt nibble'dan taşdı → **AF = 1**; 41h BCD olarak yanlış.

Adım 8 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0041h

BL = 08h

Kod İzleme: AAM, AAD ve DAA

```
1 MOV AL, 6
2 MOV BL, 9
3 MUL BL      ; AX = 6 × 9
4 AAM         ; basamaklara ayır
5 MOV AX, 0702h ; '72' paketlenmemiş
6 AAD         ; ikiliye çevir
7 MOV BL, 8
8 DIV BL
9 MOV AL, 19h ; paketlenmiş 19
10 ADD AL, 28h ; + 28
11 ► DAA      ; BCD düzelt
12 RET
```

AH	AL	BL	AF	CF
00h	47h	08h	1	0

AX = 0047h (ikili 71)

AL nibble'ları: 4 | 7

✓ DAA : AF = 1 → AL + 06h = 47h. Sonuç "47" = 19 + 28

Adım 9 / 9

DEĞİŞKENLER

AX = 0047h

BL = 08h

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 ► mov cl, 15
5 mov al, 9
6 imul cl
7 mov cl, 5
8 idiv cl
9 add al, 32
10 ret
```

CL = 15 (°C) = 0Fh.

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

CL = 0Fh

CF = 0

OF = 0

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 ► mov al, 9
6 imul cl
7 mov cl, 5
8 idiv cl
9 add al, 32
10 ret
```

AL = 9.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0009h

CL = 0Fh

CF = 0

OF = 0

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 mov al, 9
6 ► imul cl
7 mov cl, 5
8 idiv cl
9 add al, 32
10 ret
```

IMUL CL : $AX = 9 \times 15 = 135 =$
0087h. 135 işaretli bayta sığmaz (>127)
→ **CF = OF = 1**; ama sonuç AX'te
eksiksiz.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = **0087h**

CL = **0Fh**

CF = **1**

OF = **1**

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: $9/5$ tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 mov al, 9
6 imul cl
7 ► mov cl, 5
8 idiv cl
9 add al, 32
10 ret
```

CL = 5 (bölen).

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0087h

CL = 05h

CF = 1

OF = 1

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 mov al, 9
6 imul cl
7 mov cl, 5
8 ► idiv cl
9 add al, 32
10 ret
```

IDIV CL : $AX / 5 = 135 / 5 \rightarrow \mathbf{AL} = \mathbf{1Bh (27)}$, AH = 0 (kalan). Bayraklar tanımsız.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = **001Bh**

CL = **05h**

CF = **1**

OF = **1**

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 mov al, 9
6 imul cl
7 mov cl, 5
8 idiv cl
9 ► add al, 32
10 ret
```

$27 + 32 = 59 = 3Bh \rightarrow AX = 003Bh$. 15
°C = 59 °F ✓

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 003Bh

CL = 05h

CF = 0

OF = 0

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °C → °F

```
1 org 100h
2 start:
3 ;celsius to fahrenheit according to f = c * 9 / 5 + 32
4 mov cl, 15
5 mov al, 9
6 imul cl
7 mov cl, 5
8 idiv cl
9 add al, 32
▶ ret
```

RET .emu8086'da son durum: AX = 003Bh, CX = 0005h.

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 003Bh

CL = 05h

CF = 0

OF = 0

$f = c \times 9 / 5 + 32$. Önce çarpma, sonra bölme: 9/5 tam sayı bölmesinde 1 olurdu ve sonuç yanlış çıkardı.

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 ► mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 mov al, 5
7 imul cl
8 mov cl, 9
9 idiv cl
10 ret
```

CL = 59 (°F) = 3Bh.

Adım 1 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

CL = 3Bh

CF = 0

OF = 0

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 ► sub cl, 32
6 mov al, 5
7 imul cl
8 mov cl, 9
9 idiv cl
10 ret
```

59 - 32 = 27 = 1Bh.

Adım 2 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0000h

CL = 1Bh

CF = 0

OF = 0

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 ► mov al, 5
7 imul cl
8 mov cl, 9
9 idiv cl
10 ret
```

AL = 5.

Adım 3 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0005h

CL = 1Bh

CF = 0

OF = 0

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 mov al, 5
7 ► imul cl
8 mov cl, 9
9 idiv cl
10 ret
```

$AX = 5 \times 27 = 135 = \mathbf{0087h}$; CF = OF = 1 (AL'ye sığmadı).

Adım 4 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = **0087h**

CL = **1Bh**

CF = **1**

OF = **1**

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 mov al, 5
7 imul cl
8 ► mov cl, 9
9 idiv cl
10 ret
```

CL = 9.

Adım 5 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 0087h

CL = 09h

CF = 1

OF = 1

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 mov al, 5
7 imul cl
8 mov cl, 9
9 ► idiv cl
10 ret
```

$135 / 9 = 15 = 0Fh \rightarrow AL$, kalan $AH = 0$.
 $59^\circ F = 15^\circ C \checkmark$

Adım 6 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 000Fh

CL = 09h

CF = 1

OF = 1

ÖRNEK: SICAKLIK DÖNÜŞÜMÜ · KODU ADIM ADIM ÇALIŞTIR

Kod İzleme: °F → °C

```
1 org 100h
2 start:
3 ;fahrenheit to celsius according to: c = (f - 32) * 5 / 9
4 mov cl, 59
5 sub cl, 32
6 mov al, 5
7 imul cl
8 mov cl, 9
9 idiv cl
▶ ret
```

RET .

Adım 7 / 7

DEĞİŞKENLER

AX = 000Fh

CL = 09h

CF = 1

OF = 1

Neden IMUL / IDIV? Sınırlar

Negatif sıcaklıklar

$c = -10$: **IMUL** → AX = FFA6h (-90), **IDIV** → AL = EEh (-18), +32 → **0Eh = 14 °F** ✓
MUL/DIV kullanılsaydı F6h, 246 sanılırdı ve sonuç anlamsız olurdu.

Tam sayı bölmesi

IDIV kesirli kısmı atar (sıfıra doğru): $c = 1 \rightarrow 9/5 = 1 \rightarrow 33 \text{ °F}$ (doğrusu 33,8). Yuvarlama için kalan (AH) incelenebilir.

°C → °F geçerli aralık

Sonuç işaretli bayt AL'de: $c \in [-71, 53]$. $c = 54$ 'te AL = 81h (OF = 1, yanlış); $c = 72$ 'de bölüm AL'ye sığmaz → **bölme hatası**.

°F → °C geçerli aralık

$f - 32$ bayta sığmalı: $f \in [-96, 127]$. Daha geniş aralık için sözcük işlemleri (AX, CWD, IDIV BX) kullanılır.

ÖZET

Özet: Hangi Komut Hangi Bayrağı Etkiler?

Komut	CF	ZF	SF	OF	PF	AF
ADD SUB CMP ADC SBB	✓	✓	✓	✓	✓	✓
NEG	✓	✓	✓	✓	✓	✓
INC DEC	—	✓	✓	✓	✓	✓
AND OR XOR TEST	0	✓	✓	0	✓	?
NOT	—	—	—	—	—	—
MUL IMUL	✓	?	?	✓	?	?
DIV IDIV	?	?	?	?	?	?
AAA AAS	✓	?	?	?	?	✓
MOV LEA LOOP	—	—	—	—	—	—

✓: sonuca göre · 0: temizlenir · —: değişmez · ?: tanımsız.

ÖZET

Özet

Bayraklar

CF işaretli, OF işaretli taşıma; ZF sıfır; SF MSB; PF düşük baytta çift sayıda 1; AF nibble eldesi.

2. grup

Örtük AL/AX/DX. Bayt: $AX = AL \times op$, $AL = AX / op$ (AH kalan). Sözcük: DX:AX.

BCD

AAA/AAS toplama/çıkarma sonrası, AAM çarpma sonrası, AAD bölme öncesi.

1. grup

Sonuç ilk işlenende; CMP/TEST yalnız bayrak. Mantıksal komutlar $CF = OF = 0$.

3. grup

INC/DEC CF'yi korur; NOT bayrak değiştirmez; NEG ikiye tümleyen.

Tuzaklar

Bölmeden önce AH/DX hazırla; işaretli veride IMUL/IDIV; aralık taşmalarını bayraklarla denetle.

ÖZET

Alıştırmalar

1. `MOV AL, 0C0h` / `ADD AL, 0C0h` sonrası AL, CF, OF, SF, ZF, PF nedir?
2. `CMP AL, BL` sonrası işaretsiz "AL < BL" hangi bayrakla, işaretli "AL < BL" hangi bayraklarla anlaşılır?
3. AX = 0FFFFh, BX = 0FFFFh iken `MUL BX` sonrası DX, AX, CF nedir?
4. AX = 0100h, BL = 0 iken `DIV BL` ne olur?
5. Dizi toplama programını sözcük (DW) dizileri için değiştirin.
6. Bir bayttaki 1 bitlerini sayan programı SHL/TEST ve döngüyle yazın. PF ile karşılaştırın.

► İpuçları / cevaplar

ÖZET

Alıştırmalar (2)

7. $DX = 0005h$, $AX = 0000h$, $BX = 0005h$ iken `DIV BX` ne olur?
8. `MOV AL, 70h` / `ADD AL, 30h` sonrası AL ve OF nedir? Doğru toplamı 16 bitte nasıl elde edersiniz?
9. $00012345h - 0000ABCDh$ işlemini SUB/SBB ile yapın. SUB sonrası CF kaçtır?
10. 32×32 bit çarpmada dört kısmi çarpım sonucun hangi sözcüklerine eklenir?

► İpuçları / cevaplar

Kaynaklar

- Intel, *The 8086 Family User's Manual*, 1979 — Instruction Set bölümü.
- B. B. Brey, *The Intel Microprocessors*, 8. baskı, Pearson, 2009 — Bölüm 5: Aritmetik ve mantık komutları.
- emu8086 yardım belgeleri: "8086 instructions" ve "Arithmetic and logic instructions" sayfaları.
- A. S. Tanenbaum, *Modern Operating Systems*, 3. baskı, Pearson, 2008.
- M. Bodur, *Mikroişlemcilere Giriş: Assembler ile Yazılım ve Arayüz*, EMO, 2014.
- Ş. Ç. Öztürk, O. Ergin, *Intel 8086 ile Mikroişlemci Programlamaya Giriş*, 2009.

Son

Bölüm 6: Aritmetik ve Mantıksal İşlemler

Sonraki bölüm: Bölüm 7: Akış Kontrolü · [Terim sözlüğü](#)